

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
ННІ “Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу”
Кафедра міжнародних економічних відносин та логістики

Кваліфікаційна робота бакалавра

**на тему: «ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ
ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНИХ ЗВ'ЯЗКІВ
УКРАЇНИ ТА ПОЛЬЩІ»**

Виконав: студент 4 курсу групи УО-41
спеціальності 292 Міжнародні економічні
відносини
освітньої програми «Міжнародні економічні
відносини»
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Сипченко Д.С.

Керівник: к.е.н. доц. Григорова-Беренда Л.І.

Рецензент:

Харків 2025

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Навчально-науковий інститут «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу»

Кафедра міжнародних економічних відносин та логістики

Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

Спеціальність 292 Міжнародні економічні відносини

Освітня програма «Міжнародні економічні відносини»

ЗАТВЕРДЖУЮ:

Завідувач кафедри міжнародних
економічних відносин та логістики
_____ Зайцева А.С.

« ____ » _____ 2025 року

**ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТУ**

Сипченко Дарії Сергіївні

1.Тема роботи: «Перспективи розвитку зовнішньоекономічних зв'язків України та Польщі»

керівник роботи к.е.н., доц. Григорова-Беренда Лариса Іванівна
затверджені наказом по університету від 05.02.2025 № 4001-5/313

2.Строк подання студентом роботи: 1.05.2025 р.

3. Перелік питань, які потрібно розробити (*завдання*):

- розкрити економічну сутність та основні форми зовнішньоекономічної діяльності як інструменту реалізації ЗЕЗ.
- проаналізувати ключові теоретичні підходи до вивчення/дослідження міжнародної/зовнішньої торгівлі, включаючи класичні та сучасні моделі, зокрема гравітаційну модель Тинбергена.
- визначити методичні підходи до оцінювання ефективності ЗЕЗ та застосувати відповідні кількісні показники.
- дослідити сучасний стан зовнішньоекономічних зв'язків між Україною та Польщею за обсягами, структурою та динамікою товарообігу.
- оцінити потенціал двосторонньої торгівлі між Україною та Польщею за допомогою гравітаційної моделі та визначити рівень реалізації торговельного потенціалу.
- виявити ключові бар'єри у розвитку торговельно-економічної складової ЗЕЗ та перспективні напрями її поглиблення, включаючи торгівлю послугами та інвестиційне співробітництво.

→ запропонувати практичні рекомендації щодо покращення інституційного середовища, логістичної інфраструктури та митного адміністрування з метою посилення зовнішньоекономічних зв'язків України та Польщі.

4. План роботи

№ з/п	Назви етапів роботи
1	Вступ
2	Розділ 1. Теоретико-методичні засади дослідження зовнішньоекономічних зв'язків між країнами Висновки до першого розділу
3	Розділ 2. Аналіз і перспективи розвитку зовнішньоекономічних зв'язків України та Польщі Висновки до другого розділу
4	Висновки
5	Список використаних джерел
6	Додатки (за необхідності)

5. Дата видачі завдання 25.12.2024 р.

Студент

Сипченко Д.С.

Керівник роботи

Григорова-Беренда Л.І.

АНОТАЦІЯ

Сипченко Д.С. Перспективи розвитку зовнішньоекономічних зв'язків України та Польщі : кваліфікаційна робота бакалавра [Рукопис]. Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2025. 70 с.

Кваліфікаційна робота присвячена дослідженню перспектив розвитку зовнішньоекономічних зв'язків України та Польщі в умовах євроінтеграції, війни та трансформації глобальних торговельних ланцюгів. Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків; містить 11 рисунків, 3 таблиці, список використаних джерел з 54 найменувань.

У першому розділі роботи розглянуто теоретичні засади зовнішньоекономічної діяльності, моделі міжнародної торгівлі (зокрема гравітаційну модель Тінбергена), а також методичні підходи до оцінки ефективності зовнішньоекономічних зв'язків..

У другому розділі проведено аналіз динаміки товарообігу, структури експорту й імпорту, інвестиційної взаємодії та торгівлі послугами між Україною та Польщею у 2020–2024 роках. Визначено рівень реалізації торговельного потенціалу на основі гравітаційної моделі (65,6 %) та виявлено чинники, що обмежують розвиток двостороннього співробітництва. У результаті сформульовано практичні рекомендації щодо поглиблення економічної інтеграції, зокрема шляхом модернізації логістики, збереження торговельних преференцій і стимулювання експорту продукції з високою доданою вартістю

Ключові слова: зовнішньоекономічна діяльність, зовнішньоекономічні зв'язки, Польща та Україна, торгівля, експорт, імпорт, інвестиції, євроінтеграція.

ABSTRACT

Sypchenko D. Prospects for the Development of Foreign Economic Relations between Ukraine and Poland: Bachelor's Qualification Thesis [Manuscript]. Kharkiv: V. N. Karazin Kharkiv National University, 2025. 70 p.

The qualification thesis is devoted to exploring the prospects for the development of foreign economic relations between Ukraine and Poland in the context of European integration, war, and the transformation of global value chains. The thesis consists of an introduction, two chapters, and conclusions; it includes 11 figures, 3 tables, and a list of 54 references.

The first chapter examines the theoretical foundations of foreign economic activity, models of international trade (in particular, the Tinbergen gravity model), as well as methodological approaches to assessing the effectiveness of foreign economic relations.

The second chapter analyzes the dynamics of trade turnover, the structure of exports and imports, investment interaction, and trade in services between Ukraine and Poland for the period 2020–2024. It determines the level of trade potential realization based on the gravity model (65.6%) and identifies factors that constrain the development of bilateral cooperation. As a result, practical recommendations are formulated for deepening economic integration, particularly through the modernization of logistics, preservation of trade preferences, and stimulation of high value-added exports.

Keywords: foreign economic activity, foreign economic relations, Poland and Ukraine, trade, export, import, investment, European integration.

ЗМІСТ

Вступ	6
Розділ 1. Теоретико-методичні засади дослідження зовнішньоекономічних зв'язків	8
1.1. Економічна сутність і форми зовнішньоекономічної діяльності країни	8
1.2. Теоретичні моделі та підходи до аналізу зовнішньоекономічних зв'язків	15
1.3. Методичні основи оцінювання зовнішньоекономічних зв'язків	18
Висновки до першого розділу	21
Розділ 2. Аналіз і перспективи розвитку зовнішньоекономічних зв'язків України та Польщі	24
2.1. Сучасний стан і динаміка торговельно-економічного співробітництва між Україною та Польщею	24
2.2. Перспективи розширення співробітництва між Україною та Польщею в контексті євроінтеграції України	42
Висновки до другого розділу	50
Висновки	52
Список використаних джерел	55
Додатки	60

ВСТУП

Актуальність теми. У сучасних умовах геополітичної нестабільності, трансформації глобальних ланцюгів постачання та переорієнтації зовнішньоекономічної політики України на інтеграцію до Європейського Союзу, особливої ваги набуває розвиток торговельно-економічного співробітництва з найближчими сусідами. Польща стала для України не лише ключовим партнером у межах ЄС, а й стратегічним логістичним хабом, транзитною територією для експорту, ринком збуту та джерелом інвестицій. Аналіз і прогнозування перспектив подальшого розвитку зовнішньоекономічних зв'язків між Україною та Польщею має важливе значення як з практичної точки зору, так і в контексті формування обґрунтованої зовнішньоекономічної політики держави в умовах війни та євроінтеграції.

Питання зовнішньоекономічної діяльності та міжнародної торгівлі висвітлювали у своїх працях такі вітчизняні й зарубіжні науковці, як О.І. Амоша, А.А. Гриценко, В. Мікловда, І. Панчук, П. Кругман, М. Портер, Д. Рікардо, Р. Вернон та інші. Зокрема, співпраця між Україною та Польщею була предметом досліджень у працях українських економістів — І. Бураковського, І. Соснової, Л. Шевченко, які аналізували тенденції прикордонного співробітництва, логістичних з'єднань та участі обох країн у європейських ініціативах.

Метою роботи є визначення ключових тенденцій, бар'єрів і потенціалу розвитку зовнішньоекономічних зв'язків між Україною та Польщею в сучасних умовах, розробка практичних рекомендацій щодо їх подальшого розширення.

Завдання роботи:

1. Розкрити економічну сутність і основні форми зовнішньоекономічної діяльності.
2. Охарактеризувати теоретичні моделі та підходи до аналізу зовнішньоекономічних зв'язків між країнами.

3. Дослідити методи оцінювання зовнішньоекономічних зв'язків між країнами.

4. Проаналізувати сучасний стан зовнішньої торгівлі між Україною та Польщею.

5. Застосувати гравітаційну модель з метою оцінки потенціалу двосторонньої торгівлі між Україною та Польщею; визначити перспективні напрями поглиблення економічного співробітництва між країнами в умовах європейської інтеграції; розробити пропозиції щодо усунення бар'єрів і стимулювання експорту товарів і послуг з України до Польщі.

Об'єкт дослідження: зовнішньоекономічні зв'язки між країнами.

Предмет дослідження: розвиток зовнішньоекономічних зв'язків між Україною та Польщею.

В ході дослідження використані загальнонаукові та спеціальні методи, а саме: аналіз, синтез, систематизація, графічні, економіко-математичні, статистичні методи, гравітаційна модель зовнішньої торгівлі тощо. Методичною основою роботи стало видання: Кваліфікаційна робота бакалавра: методичні рекомендації до виконання для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня освітньої програми «Міжнародні економічні відносини» / уклад. Л. І. Григорова-Беренда, Н. А. Казакова, С. А. Касьян, Н. В. Непрядкіна, О. В. Ханова. – 6-те вид., перероб. і доп. – Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2024. – 40 с.

Апробацію результатів дослідження здійснено у вигляді участі у міжнародній конференції: VIII International Scientific and Theoretical Conference «Modernization of today's science: experience and trends» з публікацією тез доповіді на тему «Україна-Польща: торгівля товарами в умовах геополітичних змін», Глазго, Шотландія, Велика Британія.

Робота складається із вступу, двох розділів, висновків, міститься на 70 сторінках, має 11 рисунків, 3 таблиці. Список використаних джерел літератури налічує 54 джерела.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНИХ ЗВ'ЯЗКІВ

1.1. Економічна сутність і форми зовнішньоекономічної діяльності країни

Зовнішньоекономічна діяльність (ЗЕД) є невід'ємною складовою функціонування відкритої економіки, що виступає ключовим інструментом інтеграції держави у світову господарську систему. Згідно із Законом України «Про зовнішньоекономічну діяльність», ЗЕД є діяльністю суб'єктів господарювання України та іноземних суб'єктів, що ґрунтується на взаєминах між ними та спрямована на здійснення товарообміну, інвестицій, співробітництва у виробничій, науково-технічній та інших сферах [8].

Основу ЗЕД становить комплекс економічних зв'язків між резидентами та нерезидентами, що реалізуються через форми експорту, імпорту, ліцензування, інвестиційного партнерства, трансферу технологій тощо. Вона є не лише каналом товарного обміну, а й механізмом передачі технологій, знань, управлінських рішень та фінансових ресурсів. ЗЕД базується на принципах добровільності, рівності сторін, недопущення дискримінації, законності та обґрунтованої економічної вигоди.

Сутнісною ознакою ЗЕД є її транснаціональний характер — діяльність, яка завжди пов'язана з перетином кордонів, а отже — з необхідністю врахування як національного, так і міжнародного регулювання. Цей чинник відрізняє ЗЕД від внутрішньогосподарської діяльності, яка реалізується в межах однієї країни і підпорядковується виключно її внутрішньому законодавству. Водночас, зовнішньоекономічна діяльність підлягає дії двосторонніх угод, конвенцій, режимів преференційного доступу до ринків (наприклад, DCFTA між Україною та ЄС) та глобальних правил Світової організації торгівлі (WTO).

Останніми роками роль ЗЕД в економіці України зростає в умовах переорієнтації на західні ринки. Згідно з аналітичними оглядами Міністерства

економіки, у 2023 році понад 63 % товарного експорту України припадало на країни ЄС, зокрема Польща стала найбільшим торговельним партнером за експортом товарів, випередивши Китай та Німеччину [15].

Зовнішньоекономічна діяльність слугує не тільки джерелом валютних надходжень, а й індикатором гнучкості та адаптивності економіки до глобальних викликів, зокрема війни, логістичних бар'єрів і ринкових шоків [26].

Таким чином, поняття ЗЕД слід розглядати не лише у вузько-операційному сенсі як систему експортно-імпортних процедур, а як стратегічний напрям державної економічної політики, що потребує ефективного інституційного супроводу, міжнародної координації та інфраструктурної підтримки.

Суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності є ключовими діючими особами у процесі формування міжнародних економічних зв'язків. Згідно із чинним законодавством України, до таких суб'єктів належать як юридичні, так і фізичні особи, зареєстровані як підприємці, які здійснюють зовнішньоекономічні операції відповідно до законодавства України та міжнародних угод [8].

Охарактеризуємо основні групи суб'єктів ЗЕД на прикладі України.

Держава в особі центральних органів виконавчої влади, дипломатичних місій, установ публічного сектору. Держава виконує як регуляторну, так і інституційно-координуючу роль. Через політику торговельної дипломатії, укладання міжнародних угод, участь у міжнародних організаціях (зокрема WTO, DCFTA, Угоди про асоціацію з ЄС) вона створює сприятливі умови для суб'єктів приватного сектору.

Підприємства та організації всіх форм власності — включно з державними, приватними, змішаними компаніями. Саме на цю групу припадає основний обсяг торговельно-економічної активності. Серед них можна виокремити експортерів, імпортерів, інвесторів, логістичних операторів і компанії, що працюють у сфері трансферу технологій.

Фінансові установи — банки, страхові компанії, факторингові й лізингові компанії. Вони забезпечують інфраструктурну підтримку ЗЕД через фінансування, гарантування контрактів, валютні операції, а також управління ризиками у зовнішній торгівлі.

Фізичні особи-підприємці (ФОП) також можуть виступати суб'єктами ЗЕД, зокрема у сфері надання послуг, торгівлі або креативних індустрій, що останніми роками активно інтегруються у глобальні ланцюги доданої вартості.

Іноземні суб'єкти господарювання, які реалізують зовнішньоекономічну діяльність на території України. Їх діяльність регламентується міжнародними договорами, умовами інвестування та митного режиму.

З огляду на виклики, спричинені повномасштабною агресією РФ, роль держави як суб'єкта зовнішньоекономічної діяльності (ЗЕД) суттєво зросла — особливо у частині кризового управління логістикою, залучення донорських ресурсів і координації з міжнародними фінансовими інституціями. За результатами дослідження Європейської Бізнес Асоціації, проведеного у 2023 році, понад 65 % опитаних компаній зазначили потребу у державній підтримці під час релокації, проходження митних процедур та забезпечення експортних гарантій [7].

Слід також підкреслити зростання ролі бізнес-асоціацій (наприклад, Українського союзу промисловців і підприємців, Торгово-промислової палати України) у формуванні нових форматів публічно-приватного партнерства у сфері ЗЕД, зокрема у відбудові експортних можливостей.

Таким чином, суб'єкти ЗЕД становлять складну систему взаємодіючих інституцій, де кожен елемент виконує функцію забезпечення стійкого, конкурентоспроможного й орієнтованого на інтеграцію в ЄС механізму економічного розвитку.

Зовнішньоекономічна діяльність охоплює широкий спектр форм, через які реалізуються економічні зв'язки держави із зовнішнім світом. Ці форми відображають як класичні підходи до міжнародної торгівлі, так і сучасні вектори інтеграції до глобальних ланцюгів доданої вартості. Зокрема, Закон

України «Про зовнішньоекономічну діяльність» (ст. 4) визначає одинадцять форм ЗЕД, серед яких ключове місце посідають експортно-імпортні операції, інвестування, коопераційне виробництво та інші види співробітництва з іноземними партнерами [8].

Форми зовнішньоекономічної діяльності на прикладі України наведені на рис 1.1.

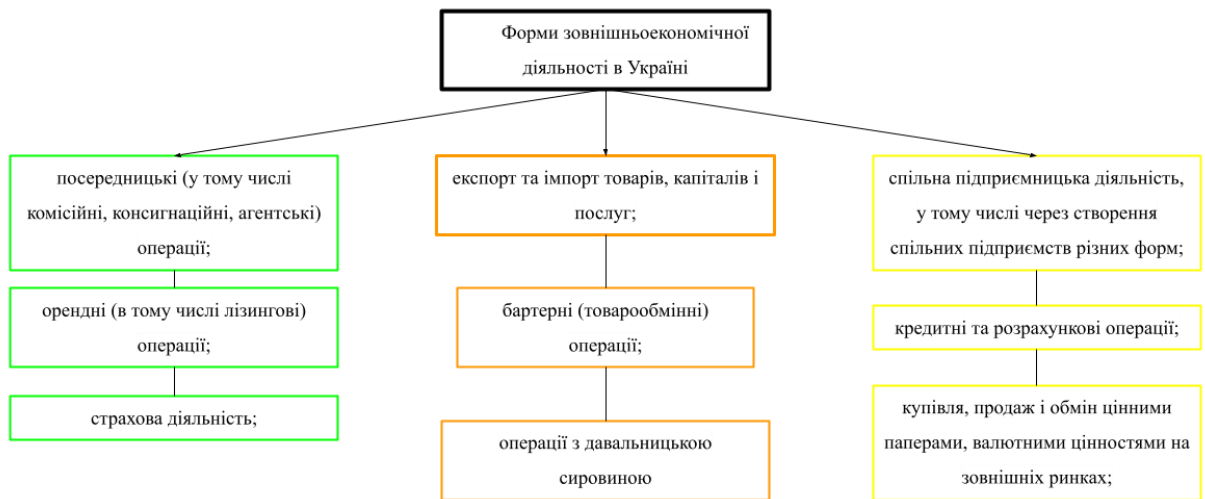

Рис. 1.1. Форми зовнішньоекономічної діяльності країни

Джерело: складено автором за матеріалами [8]

Отже, до різновидів ЗЕД українські науковці відносять:

1. бартерні (товарообмінні) операції;
2. операції з давальницькою сировиною у зовнішньоекономічних відносинах;
3. спільна підприємницька діяльність, у тому числі через створення спільних підприємств різних форм;
4. купівля, продаж і обмін цінними паперами, валютними цінностями на зовнішніх ринках;
5. кредитні та розрахункові операції;
6. орендні (в тому числі лізингові) операції;
7. страхова діяльність;
8. посередницькі (у тому числі комісійні, консигнаційні, агентські) операції;

9. фінансова, у тому числі банківська, діяльність;
10. науково-технічне співробітництво, обмін знаннями, технологіями, технікою, ліцензіями, ноу-хау;
11. освітня, медична, культурна, туристична, рекреаційна діяльність;
12. Інші види діяльності у сфері міжнародного економічного співробітництва, що не заборонені законами України/

Надання послуг іноземним суб'єктам господарської діяльності включає виробничі, транспортно-експедиційні, страхові, консультаційні, маркетингові, посередницькі, брокерські, агентські, консигнаційні, управлінські, облікові, аудиторські, юридичні, туристичні та інші послуги, що не заборонені законами України.

Наукова, науково-технічна, науково-виробнича, виробнича співпраця сприяють обміну технологіями та спільному розвитку інноваційних проектів.

Організація та здійснення оптової, консигнаційної та роздрібною торгівлі на території України за іноземну валюту дозволяє залучати іноземні інвестиції та розширювати ринки збуту.

Товарообмінні (бартерні) операції та інша діяльність, побудована на формах зустрічної торгівлі: такі операції дозволяють здійснювати обмін товарами та послугами без використання грошових коштів.

Орендні (в тому числі лізингові) операції включають оренду обладнання, транспортних засобів та інших активів для здійснення ЗЕД.

Операції з давальницькою сировиною у зовнішньоекономічних відносинах передбачають переробку сировини, наданої іноземним партнером, з подальшим поверненням готової продукції.

Кредитні та розрахункові операції, які забезпечують фінансування зовнішньоекономічних контрактів та розрахунки між партнерами.

Страхова діяльність включає страхування ризиків, пов'язаних із ЗЕД, таких як транспортування товарів, кредитні ризики тощо.

Посередницькі (у тому числі комісійні, консигнаційні, агентські) операції. ці форми сприяють укладанню та виконанню зовнішньоекономічних контрактів.

Фінансова, у тому числі банківська, діяльність включає валютні операції, фінансування експорту та імпорту, інвестиційні проекти тощо.

Інші види діяльності у сфері міжнародного економічного співробітництва, що не заборонені законами України. Це може включати участь у міжнародних виставках, конференціях, програмах технічної допомоги тощо.

Ці форми ЗЕД сприяють інтеграції України у світову економіку, залученню іноземних інвестицій, розвитку національного виробництва та підвищенню конкурентоспроможності українських товарів і послуг на міжнародних ринках.

Зовнішньоекономічна діяльність відіграє ключову роль у формуванні стратегічних засад економічного розвитку країн і зокрема України. Як відкрита економіка, Україна значною мірою залежить від динаміки міжнародної торгівлі, зовнішніх інвестицій, логістичної інтеграції, а також технологічного обміну з іншими країнами. В умовах воєнної агресії та часткової втрати внутрішнього промислового потенціалу саме зовнішньоекономічна діяльність стала критичним джерелом підтримки фінансової стабільності, валютних надходжень та збереження зайнятості в експортно-орієнтованих галузях.

Зовнішньоекономічна діяльність країни також є джерелом прямих іноземних інвестицій, що сприяють модернізації інфраструктури, технологічному оновленню виробничих потужностей і впровадженню стандартів ЄС. Так, за даними Національного банку України, у 2024 році чистий приплив прямих іноземних інвестицій становив 3,5 млрд дол. США, переважно у сектори агропромислового комплексу, логістики та відновлюваної енергетики [17].

Крім того, зовнішньоекономічна діяльність виконує інституційну функцію, сприяючи гармонізації законодавства, впровадженню європейських регламентів та посиленню прозорості процедур. В рамках імплементації Угоди про асоціацію з ЄС, Україна наближає свої митні, податкові та технічні стандарти до європейських, що створює основу для довготривалого інтеграційного ефекту.

Зовнішньоекономічна діяльність є детермінантою конкурентоспроможності національної економіки. Експортно орієнтовані компанії, адаптуючись до вимог зовнішніх ринків, підвищують якість продукції, ефективність виробничих процесів та інноваційну спроможність. Успішний вихід на міжнародні ринки часто стає рушієм внутрішньої трансформації бізнесу.

Таким чином, зовнішньоекономічна діяльність не лише визначає стан зовнішнього торговельного балансу, а й формує фундамент для економічного зростання, структурної перебудови та міжнародної інтеграції України у сучасну глобальну економіку.

Сучасна зовнішньоекономічна діяльність України формується під впливом глибоких геополітичних, безпекових та економічних трансформацій, спричинених повномасштабною війною, зміною логістичних ланцюгів та переорієнтацією зовнішньої політики. У цих умовах простежується низка стійких тенденцій, які визначають характер і перспективи розвитку ЗЕД у 2024 році.

Отже, зовнішньоекономічна діяльність нашої країни нині визначається пріоритетом європейського вектора, перевагою аграрно-ресурсного та ІТ-експорту, адаптацією до нових логістичних реалій і поступовим впровадженням євроінтеграційних стандартів. Усе це формує передумови для модернізації ЗЕД та її перетворення на драйвер економічної стійкості у воєнних умовах.

1.2. Теоретичні моделі та підходи до аналізу міжнародної торгівлі

Класичні теорії міжнародної торгівлі сформували фундаментальні уявлення про природу та механізми міжнародного обміну, що залишаються актуальними й сьогодні. Вони пояснюють, чому країни вступають у торгівлю, та які вигоди можуть отримати від спеціалізації.

Теорія абсолютних переваг Адама Сміта (1776) стверджує, що країна повинна експортувати товари, у виробництві яких вона має абсолютну перевагу, тобто може виробляти їх з меншими витратами, ніж інші країни. Це дозволяє всім країнам отримувати вигоди від торгівлі шляхом спеціалізації на виробництві ефективних товарів. [21]

Теорія порівняльних переваг Давида Рікардо (1817) розширює підхід Сміта, доводячи, що навіть якщо країна не має абсолютної переваги в жодному товарі, вона все одно може отримувати вигоди від торгівлі, спеціалізуючись на виробництві товарів, у яких має найменші альтернативні витрати. Це означає, що країни повинні спеціалізуватися на виробництві тих товарів, у яких вони мають відносну перевагу. [11]

Модель Хекшера–Оліна (Heckscher–Ohlin model) пояснює міжнародну торгівлю через різницю у факторних наділах країн. Вона стверджує, що країна експортує ті товари, виробництво яких інтенсивно використовує відносно надлишкові фактори виробництва (наприклад, працю або капітал), і імпортує товари, виробництво яких потребує дефіцитних факторів. [19]

У другій половині ХХ століття класичні та неокласичні моделі міжнародної торгівлі виявили обмежену здатність пояснювати фактичну структуру світової торгівлі, зокрема зростання обсягів внутрішньогалузевої торгівлі між країнами з подібним рівнем розвитку, домінування транснаціональних корпорацій, міжнародну фрагментацію виробництва, а також зростаюче значення економії на масштабі. У відповідь на ці виклики були сформовані нові теоретичні підходи — неокейнсіанські та постнеокласичні, які більше враховують реальні ринкові умови, недосконалу конкуренцію та інституційні особливості.

Одним із важливих концептів стала теорія внутрішньогалузевої торгівлі, що пояснює, чому країни з подібною структурою факторів виробництва активно торгують одна з одною однаковими за класифікацією товарами. Така торгівля базується на диференціації продукції, перевагах у масштабах виробництва та споживчій різноманітності. Її формалізація знайшла відображення у працях Грубеля та Ллойда, а згодом — у моделях Кругмана. [21]

Теорія життєвого циклу товару Раймонда Вернона (1966) запропонувала динамічну модель розвитку торгівлі, у якій країна-інноватор початково експортує високотехнологічні товари, але з розвитком технологій і глобалізацією виробництва виробництво переміщується в країни з нижчими витратами. Ця теорія набула особливої актуальності у поясненні аутсорсингу та створення глобальних ланцюгів доданої вартості.

Модель конкурентних переваг Майкла Портера (1990) вивела аналіз торгівлі за межі традиційних факторів виробництва, наголошуючи на ролі таких детермінантів, як наявність конкурентних галузей, інноваційна здатність фірм, інституційна підтримка, кластеризація бізнесу та роль внутрішнього попиту. Ця модель має особливу цінність для економік, що перебувають у трансформації, зокрема для України, яка прагне сформувати сучасні конкурентні експортно-орієнтовані галузі. [39]

Загалом, сучасні підходи до теорії міжнародної торгівлі демонструють, що ключові фактори успіху на світових ринках — це не тільки природні ресурси або дешева праця, а й інституційна якість, інноваційна здатність, сучасна інфраструктура, цифровізація процесів та гнучкість виробничих структур. Ці моделі також лежать в основі стратегій євроінтеграції та модернізації українського експорту в умовах глобальної конкуренції.

Гравітаційна модель міжнародної торгівлі — один із найбільш емпірично перевірених та широко застосовуваних підходів для аналізу обсягів торгівлі між країнами. Вперше запропонована нідерландським економістом Яном Тинбергеном у 1962 році, модель отримала назву за аналогією з формулою

закону всесвітнього тяжіння Ньютона. Основна ідея полягає в тому, що потоки торгівлі між двома країнами прямо пропорційні до їх економічної «маси» (зазвичай ВВП) та обернено пропорційні до географічної відстані між ними.

Використання гравітаційного підходу дозволяє здійснювати прогнозування потенціалу торгівлі між країнами, оцінювати ефекти приєднання до економічних союзів, наслідки торговельних бар'єрів, а також ефективність існуючих торговельних відносин. У 2024 році модель активно застосовувалася українськими дослідниками для аналізу торговельного потенціалу з Польщею, Німеччиною, Румунією, Словаччиною та іншими сусідніми країнами, крім держави-агресора.

Крім того, на сучасному етапі модель модифікується з урахуванням цифрової торгівлі, складових сталого розвитку та глобальної нестабільності, що значно розширює її аналітичні можливості.

Вибір моделі для аналізу зовнішньоекономічної діяльності в українських умовах залежить не лише від аналітичних можливостей тієї чи іншої теорії, а й від специфіки української економіки — її структури, інституційних обмежень, логістичних викликів і геополітичних ризиків. Порівняння класичних, неокласичних і сучасних моделей міжнародної торгівлі дозволяє окреслити їхню релевантність для аналізу зовнішньоекономічних процесів в Україні.

Класичні теорії, зокрема модель порівняльних переваг Рікардо та модель Хекшера–Оліна, добре пояснюють товарну структуру експорту України: значна частка аграрної продукції, сировини, металів та ІТ-послуг відповідає природним і факторним перевагам національної економіки. Проте вони не враховують складної багатофакторної природи сучасної торгівлі, а також інституційної трансформації в умовах війни та адаптації до норм ЄС [11].

Неокейнсіанські моделі, включаючи теорію життєвого циклу товару (Вернон) та модель конкурентних переваг Портера, виявляються корисними при дослідженні високотехнологічного експорту (ІТ, машинобудування), де важливу роль відіграє інноваційна спроможність, розвиток внутрішнього

ринку, підтримка кластерів і роль уряду. Наприклад, розвиток ІТ-кластерів у Києві, Львові та Харкові підтверджує важливість нефакторних переваг у просуванні експортних послуг [21].

Гравітаційна модель має найвищу прикладну ефективність для аналізу торговельних потоків України з сусідніми країнами. Дослідження Пищуліної (2020) доводить, що обсяги торгівлі з Польщею, Румунією та Німеччиною добре пояснюються гравітаційними змінними — ВВП, відстанню, спільним кордоном, участю в Угоді про асоціацію. У 2023–2024 роках модель використовувалася також для оцінки недовикористаного потенціалу експорту в межах ініціативи «шляхів солідарності» між Україною та ЄС [32].

Таким чином, у сучасних умовах гравітаційна модель виявляється найбільш універсальним та емпірично перевіреним інструментом, який доповнює класичні підходи. Водночас, повноцінний аналіз ЗЕД України вимагає синтезу різних моделей — із урахуванням трансформаційних процесів, цифровізації, безпекових ризиків і соціоекономічних змін.

Розгляд теоретичних моделей міжнародної торгівлі дає змогу усвідомити, як змінювалися підходи до пояснення міжнародного обміну впродовж історії — від класичних концепцій абсолютних і порівняльних переваг до сучасних інструментів аналізу, зокрема гравітаційної моделі. Для України, яка перебуває в умовах воєнної трансформації та євроінтеграційного курсу, найдоцільнішим є поєднання класичних і новітніх підходів: класичні теорії допомагають зрозуміти структурну основу зовнішньої торгівлі, неокейнсіанські — оцінити конкурентні позиції, а гравітаційна модель — виміряти фактичну та потенційну інтенсивність торговельних потоків. Такий комплексний підхід забезпечує глибше розуміння динаміки ЗЕД України й слугує основою для формування ефективної торговельної політики.

1.3. Методичні основи оцінювання зовнішньоекономічних зв'язків

Оцінка ефективності зовнішньоекономічної діяльності є ключовим інструментом аналізу стану і динаміки міжнародної інтеграції країни, а також

результативності використання її зовнішньоекономічного потенціалу. У сучасній економічній літературі ефективність ЗЕД розглядається як здатність країни досягати позитивного економічного, фінансового та соціального ефекту від участі у міжнародному поділі праці, забезпечуючи сталий розвиток, валютну стабільність, інвестиційну привабливість і зростання конкурентоспроможності [11].

Ключовими критеріями оцінки ефективності ЗЕД на макроекономічному рівні вважають:

1. економічну результативність, тобто досягнення позитивного сальдо торгівлі товарами і послугами, зростання обсягів експорту, збільшення частки експорту з високою доданою вартістю;
2. стійкість зовнішньоекономічної позиції, що передбачає контроль за дефіцитом поточного рахунку, стабільність платіжного балансу, валютні резерви;
3. соціальну ефективність, яка включає створення робочих місць у сфері експорту, розвиток людського капіталу, зростання добробуту;
4. інституційну ефективність, зокрема рівень прозорості митних процедур, наявність сучасних інструментів електронного оформлення, рівень інтеграції у міжнародні норми (наприклад, Регламент ЄС REACH, система REX, NCTS) [27].

Оцінка ефективності зовнішньоекономічної діяльності проводиться на трьох основних рівнях:

1. Національному (макроекономічному) — аналіз сукупних показників ЗЕД країни, динаміки валютних надходжень, експортної орієнтованості економіки, інтеграції в міжнародні економічні союзи.
2. Галузевому (мезорівень) — оцінювання ефективності ЗЕД у конкретних секторах: наприклад, аграрному, машинобудівному, ІТ-галузі.
3. Регіональному (мікрорівень) — аналіз ЗЕД в окремих регіонах, ОТГ чи прикордонних областях із урахуванням інфраструктурного забезпечення та логістичного потенціалу [3].

Кількісні показники дають змогу об'єктивно оцінити масштаби, динаміку та збалансованість зовнішньоекономічної діяльності країни. Вони дозволяють виявити сильні й слабкі сторони ЗЕД, оцінити ступінь залучення економіки у світовий ринок і рівень її конкурентоспроможності.

Найбільш уживаними індикаторами ефективності ЗЕД на макрорівні є:

1. Коефіцієнт покриття імпорту експортом:

$$K = E/I * 100\% \quad (1.1) \quad [11]$$

де E — обсяг експорту, I — обсяг імпорту.

У 2024 році цей показник для України становив близько 59%, для Польщі 108 % [5, 36].

2. Індекс відкритості економіки:

$$OEI = (E+I)/GDP * 100\% \quad (1.2) \quad [2],$$

де E — обсяг експорту, I — обсяг імпорту, GDP - ВВП країн, що досліджуються

Він відображає ступінь залученості країни у міжнародну торгівлю.

3. Гравітаційна модель зовнішньої торгівлі — це економічна модель, яка за аналогією з гравітаційним законом Ньютона пояснює обсяги торгівлі між двома країнами на основі їхніх економічних «мас» (тобто ВВП) і відстані між ними.

$$TG = ((GDP1 * GDP2) / d) * K / 10 \quad (1.3) \quad [52],$$

де TG - гравітаційний обсяг торгівлі

GDP 1, 2 - ВВП країн, що досліджуються

d - дистанція між країнами (їх столицями) в км.

k - коефіцієнт економічної відповідності.

При розрахунках k нами використовувався показник ЕСІ (Economic Complexity Index — Індекс економічної складності), що був нормалізований до інтервалу (0,1) (Додаток А).

$$K = 1 - |K_1 - K_2| \quad (1.4) \quad [37],$$

де K1, 2 - нормалізований ЕСІ країн, що досліджуються.

Гравітаційна модель може бути використана для:

1. оцінки потенціалу зовнішньої торгівлі між країнами;
2. порівняння реального торговельного обсягу з очікуваним, що дозволяє виявити нетарифні бар'єри або незадіяний потенціал;
3. прогнозування ефектів від укладання угод про ЗВТ або змін у логістиці та транспортній інфраструктурі;
4. аналізу впливу геополітичних змін або економічних шоків на торгівлю [2].

Модель виявилася надзвичайно корисною в контексті оцінки торговельного потенціалу України з різними країнами. Наприклад, при моделюванні торговельних відносин України з Польщею, Китаєм, Німеччиною та США, гравітаційна модель дозволяє об'єктивно виявити як стратегічні напрямки, так і обмеження економічної взаємодії. Дослідження, що спираються на гравітаційний підхід, також активно застосовуються в практиці міжнародних організацій (OECD, WTO) для обґрунтування економічної доцільності зовнішньоторговельних рішень [49, с. 73].

Таким чином, гравітаційна модель є ефективним інструментом для аналізу й прогнозування міжнародної торгівлі в умовах динамічних змін у глобальній економіці.

Висновки до першого розділу

У першому розділі було розглянуто теоретико-методичні засади дослідження зовнішньоекономічних зв'язків держави, зокрема України, що дозволило сформулювати цілісне уявлення про економічну природу, суб'єктів, форми реалізації та сучасні аналітичні підходи до оцінювання ефективності зовнішньоекономічної діяльності.

По-перше, встановлено, що зовнішньоекономічна діяльність (ЗЕД) є стратегічним інструментом інтеграції держави до світового господарства, сприяє валютній стабільності, структурній модернізації економіки, зростанню конкурентоспроможності та трансферу інновацій. ЗЕД охоплює широкий спектр форм – від експорту та імпорту товарів і послуг до спільного

підприємництва, трансферу технологій, науково-технічного співробітництва, інвестиційної та фінансової взаємодії.

По-друге, виокремлено ключових суб'єктів ЗЕД, серед яких особливу роль відіграють: держава як регулятор і ініціатор міжнародних угод, приватні підприємства як основні учасники торговельного обміну, фінансові інституції як гаранти валютної та інвестиційної стабільності, а також фізичні особи та бізнес-асоціації, що дедалі активніше включаються до глобальних економічних процесів. В умовах війни роль держави як координатора ЗЕД істотно зросла, особливо в напрямку кризового менеджменту, логістики, митного адміністрування та зовнішньої політики.

По-третє, систематизовано класичні та сучасні теоретичні моделі, що пояснюють закономірності міжнародної торгівлі. Зокрема, моделі абсолютних і порівняльних переваг, факторних наділів, життєвого циклу товару та конкурентних переваг Портера дають змогу оцінити позиції країни в глобальній торгівлі. Найбільшу практичну цінність для дослідження ЗЕД України має гравітаційна модель Тинбергена, яка враховує ВВП країн-партнерів, географічну відстань та структурну близькість економік і дозволяє розраховувати потенційний обсяг торгівлі.

По-четверте, визначено методичні підходи до оцінки ефективності ЗЕД, які охоплюють як кількісні індикатори (коефіцієнт покриття імпорту експортом, індекс відкритості економіки, платіжний баланс), так і якісні – інституційну прозорість, цифровізацію процедур, участь у міжнародних угодах. Виділено три рівні оцінювання ЗЕД: макроекономічний, галузевий (мезорівень) та регіональний (мікрорівень), що дає змогу здійснити комплексний аналіз зовнішньоекономічної політики.

Таким чином, теоретико-методичні засади, розглянуті у цьому розділі, формують наукову основу для подальшого прикладного аналізу зовнішньоекономічних відносин між Україною та Польщею, а також слугують базисом для оцінки торговельного потенціалу, ефективності інтеграційної

взаємодії та розробки стратегій зовнішньоекономічної політики в умовах сучасних глобальних викликів.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНИХ ЗВ'ЯЗКІВ УКРАЇНИ ТА ПОЛЬЩІ

2.1. Сучасний стан торговельно-економічного співробітництва між Україною та Польщею

Польща є одним із ключових торговельних партнерів України, стабільно входячи до трійки лідерів за обсягами двостороннього товарообігу. Географічна близькість, історичні зв'язки, участь обох країн у європейських інтеграційних процесах, а також наявність спільного кордону сприяють активному розвитку торговельно-економічного співробітництва.

У 2024 році загальний обсяг зовнішньої торгівлі товарами між Україною та Польщею склав 11,7 млрд дол. США, з яких млрд дол. — експорт з України та 4,7 млрд дол. — імпорт польських товарів. Порівняно з 2023 роком, загальний обсяг торгівлі зріс на 3%, що свідчить про поступове відновлення та активізацію взаємної торгівлі попри воєнний стан в Україні [5].

Польща посідає перше місце серед торговельних партнерів України за обсягами експорту: у 2024 році на неї припадало 11,3% усього експорту українських товарів (рис. 2.1).

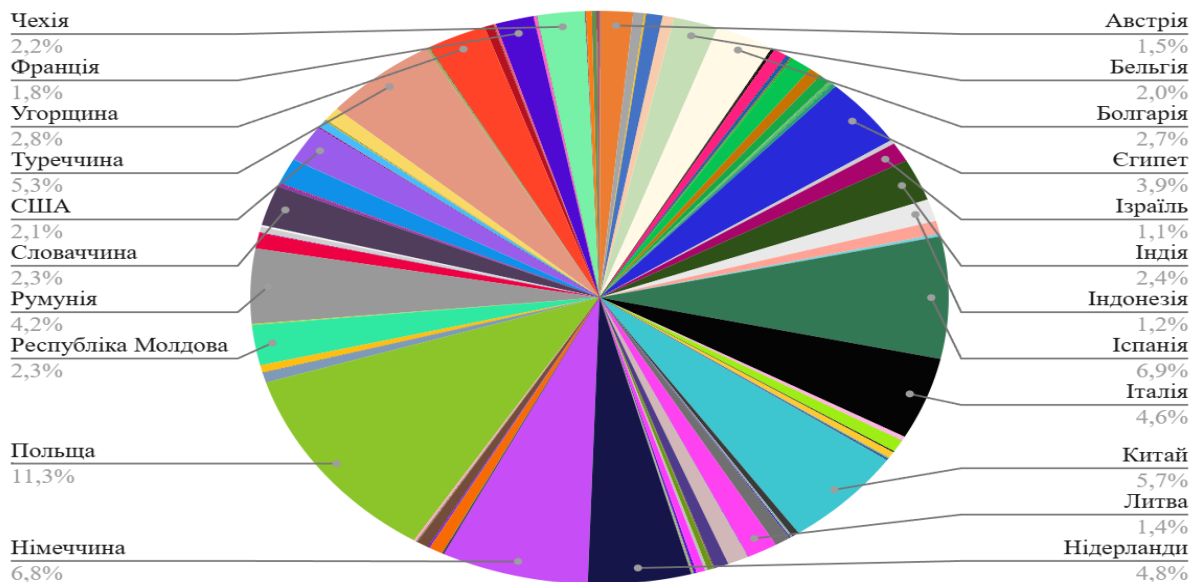

Рис 2.1. Географічна структура експорту України, %, 2024 р. Джерело: складено автором за матеріалами [5]

У структурі імпорту України Польща стабільно утримує 4–5 позицію, забезпечуючи 9,9% загального імпорту, непропорційно поступаючись Китаю (рис 2.2.).

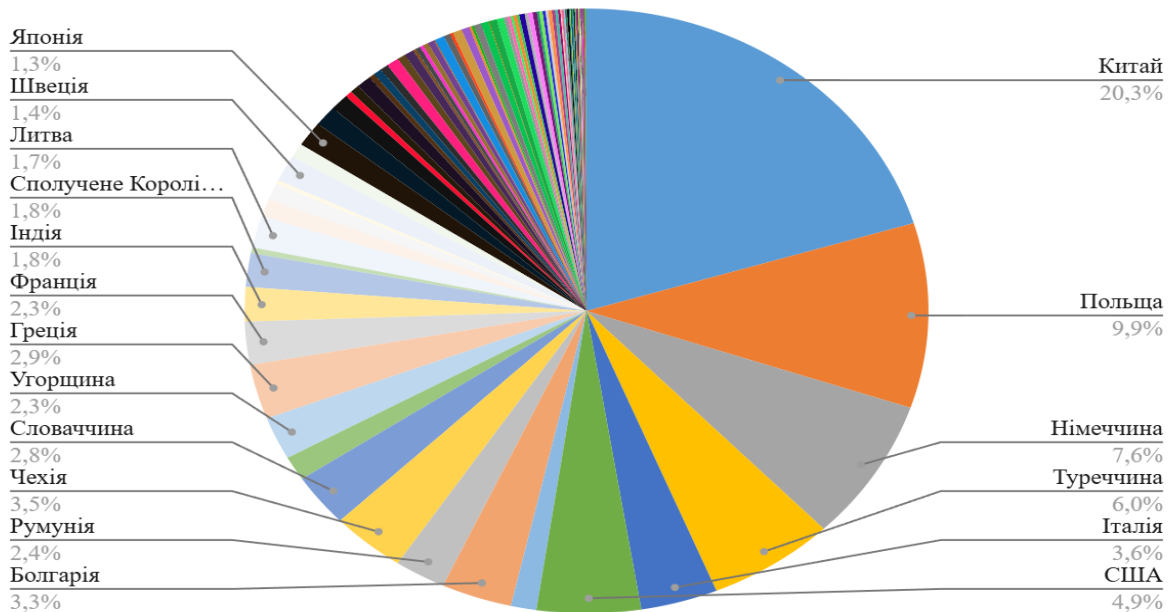

Рис. 2.2. Географічна структура імпорту України, %, 2024 р. Джерело: складено автором за матеріалами [5]

З боку Польщі Україна посідає важливе місце серед партнерів за межами ЄС. У 2023–2024 роках Україна входила до топ-10 напрямків польського експорту та імпорту, а також — до переліку країн, що отримують стратегічну підтримку в межах ініціативи «Польща–Україна 2030». Інтерес до українського ринку з боку польських компаній зріс після 2022 року — на тлі геополітичних змін та релокації частини бізнесу з України до Польщі. Польща є першим експортним і другим імпортним партнером України в 2024 р.

Таким чином, Польща виконує роль ключового логістичного хабу, транзитного партнера і каналу виходу українських товарів на ринки ЄС, що зумовлює стратегічну важливість розвитку двосторонньої співпраці в зовнішній торгівлі.

У 2024 році експорт до Польщі зберіг свою багатокomпонентну структуру (рис.2.3).

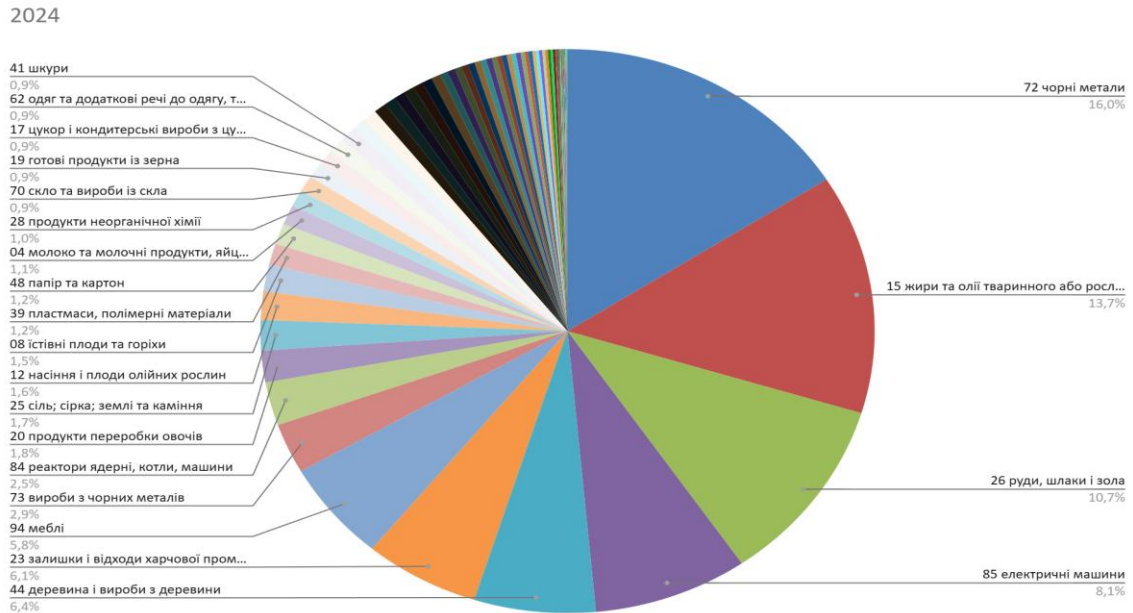

Рис. 2.3. Структура експорту товарів з України до Польщі, %, 2024 р.

Джерело: складено автором за матеріалами [5]

Найбільшу питому вагу в структурі експорту товарів з України до Польщі мали такі товарні позиції:

1. Чорні метали (код 72) – 15.97% загального експорту. найважливіша товарна категорія з точки зору обсягу. Попри зменшення порівняно з піковими роками (2021–2022), залишається стратегічно важливою через високий попит на металопродукцію в машинобудуванні та будівництві.

2. Жири та олії тваринного або рослинного походження (код 15) – 13.73%. Другий за обсягом напрям експорту, що свідчить про значну роль агросектору. Олії (насамперед соняшникова) користуються стабільним попитом на польському ринку.

3. Руди, шлаки і зола (код 26) – 10.70%. Важливий експортний ресурс, особливо для металургійного та цементного виробництва в ЄС. У 2024 році ця категорія продемонструвала відновлення попиту після падіння у 2023. Електричні машини (код 85) – 8.13% зростання цієї позиції свідчить про посилення промислової кооперації та розвитку високотехнологічного експорту.

4. Деревина і вироби з деревини (код 44) – 6.39%. Популярний ресурсний товар, що постачається у вигляді пиломатеріалів та дерев'яних конструкцій.

Загалом, п'ять провідних товарних позицій становлять понад 54% усього експорту до Польщі. Це свідчить про відносно концентровану структуру з домінуванням сировинних та аграрних ресурсів, але також помітна тенденція до збільшення частки продукції з доданою вартістю.

За період 2020–2024 років експортна структура поставок з України до Польщі зазнала кількох важливих трансформацій, які віддзеркалюють як внутрішні структурні зміни в українській економіці, так і вплив зовнішніх шоків — передусім війни, перебоїв у логістиці та зміни попиту в ЄС (рис.2.4).

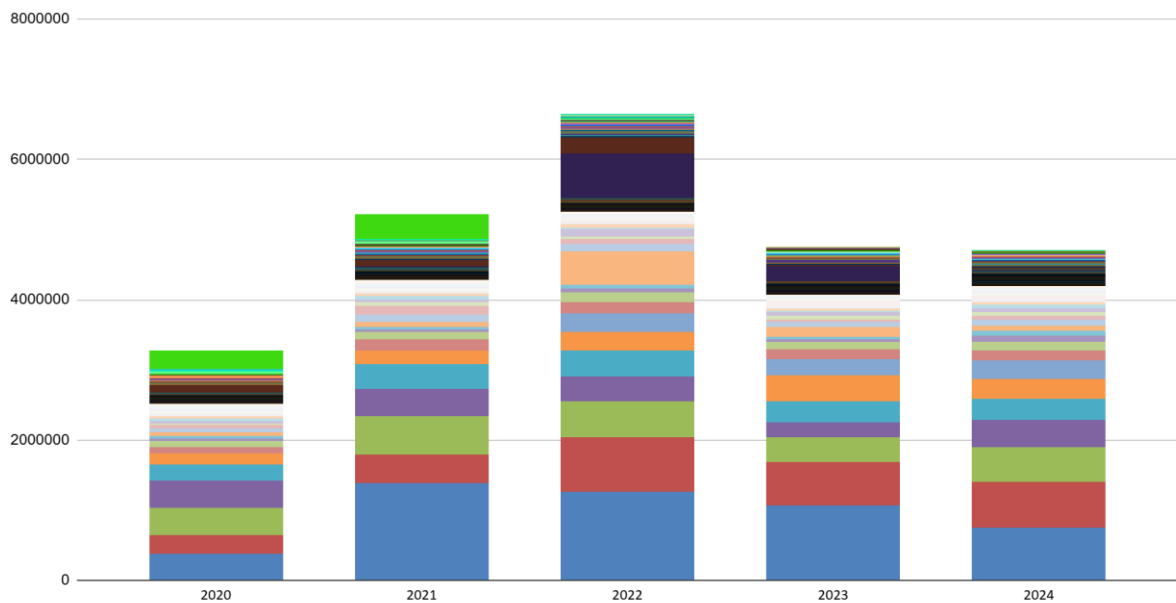

Рис. 2.4. Динаміка експорту товарів до Польщі, тис дол. США

Джерело: складено автором за матеріалами [5, Додаток Б]

Найбільш виразною тенденцією є зменшення обсягів експорту чорних металів (код 72). У 2021 році ця категорія досягла піку — понад 1,39 млрд дол. США, але вже у 2024 році обсяг впав майже вдвічі — до 752 млн дол. Така динаміка зумовлена як знищенням виробничих потужностей у Східній Україні, так і змінами у світовій кон'юнктурі ринку сталі. Попри зниження, чорні метали залишаються головною статтею експорту до Польщі (майже 16%

у 2024 році), однак їх відносна вага поступово зменшується.

Категорія «Жири та олії тваринного або рослинного походження» (код 15) демонструє сталу вагу в експорті. Після зростання у 2022 році (понад 788 млн дол.) вона дещо скоротилася, але у 2024 році знову стабілізувалась на рівні 646 млн дол. Цей тренд свідчить про високий попит на українську соняшникову олію в Європі, особливо з огляду на її дефіцит під час активної фази війни.

Попри воєнні умови, експорт електричних машин показав відновлення. У 2024 році він досяг 382 млн дол., відновивши позиції, втрачені у 2022–2023 роках. Це свідчить про поступове відновлення експортноорієнтованих виробництв у Західній Україні та зміцнення участі українських компаній у європейських ланцюгах доданої вартості.

Категорії «Деревина і вироби з деревини» (код 44) та «Руди, шлаки і зола» (код 26) стабільно залишаються в п'ятірці провідних товарів експорту. Особливо вирізняється зростання експорту руд у 2024 році — до 503 млн дол., що може бути пов'язано з адаптацією логістики для сировинного експорту через західні кордони.

Структурний аналіз імпорту товарів з Польщі до України у 2024 році показує, що у 2024 році Польща зберегла позиції одного з ключових постачальників товарів до України (рис.2.5). Структура імпорту з цієї країни продовжила відображати як загальноєвропейські виробничі тренди так і потреби українського внутрішнього ринку в умовах відновлення економіки. У товарній структурі імпорту з Польщі вирізняється домінування високотехнологічної, енергетичної та промислової продукції, що засвідчує високий рівень інтеграції української економіки у європейські виробничо-логістичні ланцюги.

Імпорт

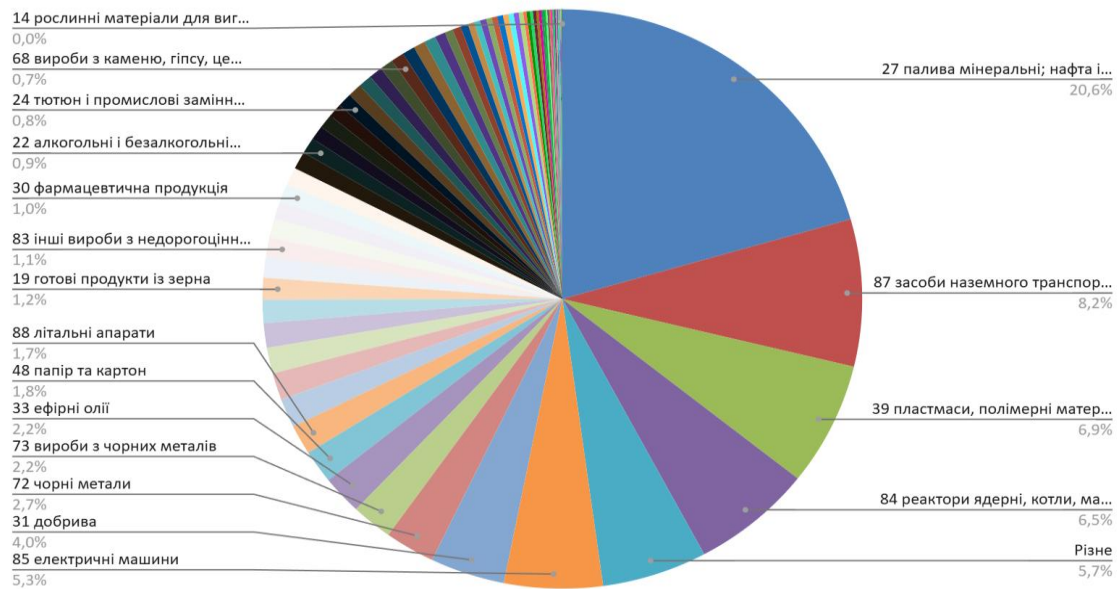

Рис. 2.5. Структура імпорту товарів з Польщі, %, 2024 р. Джерело: складено автором за матеріалами [5]

Провідною позицією імпорту стали мінеральні палива, нафта і продукти її перегонки (код 27). У 2024 році їхній обсяг перевищив 1,43 млрд доларів США, що становило понад 20,6% загального обсягу імпорту з Польщі. Такий показник свідчить не лише про структурну енергетичну залежність, а й про активне заміщення традиційних джерел енергоносіїв на постачання з країн ЄС.

Другою за значенням категорією стали засоби наземного транспорту, крім залізничного (код 87) — 8,2% обсягу імпорту. Це переважно легкові автомобілі, автобуси, автозапчастини, які імпортуються як для приватного використання, так і для потреб комерційного сектору. Зростання поставок цієї категорії вказує на загальне оновлення автопарку та підвищення мобільності бізнесу й населення.

У групі полімерів та пластмас (код 39) — 6,9% — спостерігається стабільний попит, що корелює з розвитком упаковувальної промисловості, будівництва та виробництва споживчих товарів. Також значною залишається частка реакторів, котлів, машин і механізмів (код 84) — 6,5%, що засвідчує запити на модернізацію виробничих потужностей та імпорту технологічного

обладнання.

В структурі імпорту також фіксується висока частка товарної категорії «Різне» — понад 5,6%, що може охоплювати продукцію подвійного призначення, медичне обладнання, побутову електроніку, а також допоміжні матеріали.

Загалом топ-5 товарних категорій у 2024 році сконцентрували понад 57% загального імпорту з Польщі, демонструючи високу залежність від стратегічно важливих товарів. Така концентрація є як викликом для диверсифікації імпорту, так і віддзеркаленням сучасної структури української економіки, що потребує як енергоресурсів, так і індустриальної продукції для подальшої реконструкції.

Динаміка імпорту окремих товарних позицій з Польщі до України у 2020–2024 роках свідчить про декілька ключових тенденцій (рис. 2.6).

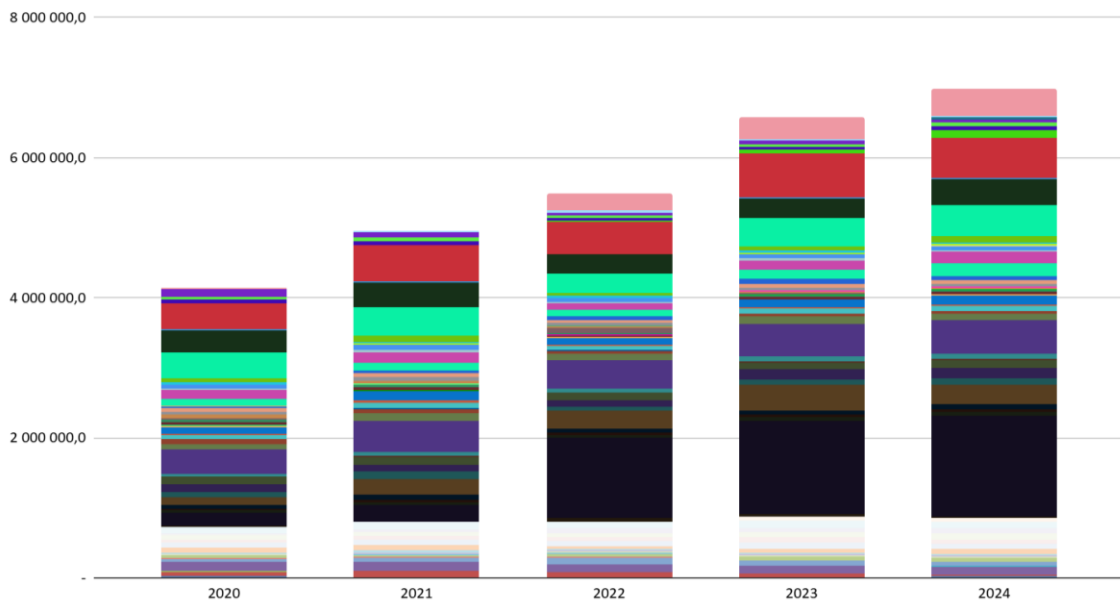

Рис. 2.6. Динаміка імпорту товарів з Польщі, тис дол. США. Джерело: складено автором за матеріалами [5, Додаток В]

Найбільш значне та стабільне зростання демонструють палива мінеральні, нафта і продукти її перегонки (група 27) — імпорт зростав щороку,

досягнувши піку у 2024 році. Це зумовлено переорієнтацією енергетичних поставок після втрати доступу до російських ресурсів. Засоби наземного транспорту (група 87) також суттєво зросли, особливо після 2022 року, ймовірно, через зростання імпорту автомобілів, запчастин і гуманітарного транспорту.

Індустріальні товари, такі як реактори, машини (група 84), електричні машини (група 85), а також пластмаси і полімери (група 39) мали стабільний або зростаючий тренд, що свідчить про активне відновлення промисловості й інфраструктури. Натомість імпорт чорних металів (група 72) та виробів із них (група 73) після сплеску у 2022 році дещо скоротився, що може бути пов'язано з логістичними змінами або локальним виробництвом. Імпорт добрив (група 31) показав хвилеподібну динаміку з падінням у 2023, а ефірні олії (група 33) залишаються незначною, але стабільною нішевою позицією.

Ці тренди відображають адаптацію економіки України до нових умов імпорту, зосереджену на енергонезалежності, технологічному оновленні та підтримці агросектора.

У той же час структура імпорту з Польщі характеризується вищим рівнем технологічності. У 2024 році найбільші позиції займали:

1. Машини, устаткування та електротехнічні товари — 27,8%;
2. Продукція хімічної промисловості (ліки, пластмаси, добрива) — 18,9%;
3. Автомобілі, автозапчастини, залізнична техніка — 13,5%;
4. Продукти харчування та алкогольні напої — 11,2%;
5. Будівельні матеріали та побутова техніка — 7,6%.

Такий розподіл свідчить про перевищення в імпорті товарів з високою доданою вартістю, тоді як експорт з України залишається здебільшого сировинним. Це є типовою ознакою структурної асиметрії в торгівлі між країнами з різними рівнями індустріалізації [36, 15].

Зросла частка експорту готової харчової продукції українського виробництва (консерви, борошняні вироби, соки), а також побутової хімії та

меблів, що свідчить про поступове підвищення рівня обробки експортної продукції та наближення до польських споживчих стандартів.

Польща також є важливим ринком збуту для українських ІТ-послуг, а значна частина імпорту пов'язана із постачанням виробничих компонентів для підприємств, які здійснюють переробку на митній території України.

Аналіз розвитку торгівлі послугами між країнами можливий тільки за період до 2022 р, адже Державна служба статистики України не оприлюднює такі дані після початку російського вторгнення (рис. 2.7.).

Рис. 2.7. Торгівля послугами України з Польщею, тис. дол. США.

Джерело: складено автором за матеріалами [17]

Окрім активної торгівлі товарами, Україна та Польща демонструють високий рівень співпраці у сфері послуг. Торгівля послугами відображає не лише виробничу й логістичну взаємодію, а й глибші соціально-економічні зв'язки, зокрема трудову міграцію, освітню мобільність та інфраструктурне співробітництво.

В умовах військової агресії проти України одним із найстійкіших і стратегічно важливих секторів економіки залишається експорт послуг,

зокрема в галузі інформаційних технологій. Український ІТ-сектор, завдяки високій мобільності, проектній організації праці та мінімальній залежності від фізичної інфраструктури, продовжує генерувати валютні надходження та демонструвати адаптивність до кризових умов.

У 2024 році частка ІТ-послуг у загальному обсязі експорту послуг України становила 37,4%, а в загальній структурі експорту товарів і послуг — 11,5%. Це означає, що ІТ-послуги випередили такі традиційні галузі, як транспорт і навіть металургію, за темпами зростання та значущістю для платіжного балансу країни [38].

Загальний обсяг експорту ІТ-послуг у 2024 році сягнув 6,4 млрд дол. США, що хоча й дещо нижче за пікові показники 2022 року (7,3 млрд), усе ж свідчить про стійкий попит на українські цифрові рішення. Зростання з 2019 року склало понад 54% у доларовому еквіваленті, що є унікальним результатом в умовах воєнного часу [38].

Українські ІТ-послуги експортуються до 147 країн світу, серед яких Польща входить до першої п'ятірки ключових імпортерів. У 2024 році обсяг експорту ІТ-послуг до Польщі становив 166 млн дол. США, що дорівнює 4,6% загального експорту ІТ-послуг України. Польща є важливим ринком завдяки:

1. спільним європейським ініціативам (наприклад, Interreg NEXT, спільні цифрові хаби),
2. транскордонним кластерним проектам у галузях e-commerce, логістики, fintech,
3. зростанню кількості офісів українських компаній у Варшаві, Кракові та Вроцлаві [38].

Також значною мірою польський ринок використовує українське програмне забезпечення, аутсорсинг розробки, технічну підтримку, рішення в сфері кібербезпеки та хмарних технологій. Близько 31,7% українських ІТ-компаній мають клієнтів у Польщі, що підтверджує важливість цього ринку для України [38].

Таким чином, ІТ-послуги стали стратегічним ресурсом зовнішньої

торгівлі України, забезпечуючи валютну виручку, підтримку зайнятості висококваліфікованих фахівців і інтеграцію України до глобального цифрового ринку.

За даними Національного банку України, у 2024 році обсяг експорту послуг з України до Польщі склав 1,84 млрд дол. США, тоді як імпорт польських послуг в Україну — 1,11 млрд дол. США. Позитивне сальдо на користь України становило 730 млн дол., що свідчить про значну роль послуг у зовнішньоекономічному балансі двосторонніх відносин [17].

У структурі українського експорту послуг до Польщі домінують:

1. Інформаційні та комп'ютерні послуги — 44,3%
2. Транспортні послуги (залізничні, автоперевезення, логістика) — 31,2%
3. Ділові послуги (аутсорсинг, інжиніринг, технічна підтримка) — 10,8%
4. Освітні та медичні послуги — 5,1%

Польща є одним із найбільших споживачів ІТ-послуг, створених в Україні. Велика кількість українських компаній, включно з представництвами в Кракові, Вроцлаві та Варшаві, здійснюють послуги для європейських замовників, фактично створюючи транскордонні ІТ-кластери [38].

Водночас структура імпорту послуг із Польщі до України має інший профіль:

1. Транспортні послуги (перевезення товарів до України) — 49,6%
2. Логістика, експедирування та митне оформлення — 18,4%
3. Туристичні та побутові послуги (у т. ч. для громадян України) — 14,2%
3. фінансові, страхові та консультаційні послуги — 8,7%

Окрему нішу займає прикордонне обслуговування — послуги, що надаються в межах малого прикордонного руху та спрощених логістичних схем. У період 2022–2024 рр. ця категорія значно зросла у зв'язку з переміщенням мільйонів українських громадян до Польщі, зокрема у статусі тимчасово переміщених осіб. Це сприяло активізації перетину кордону,

підвищенню попиту на послуги перекладу, охорони здоров'я, оренди житла, освіти й фінансових операцій.

Таким чином, структура торгівлі послугами між Україною та Польщею є значно більш інноваційно орієнтованою, ніж структура товарного обміну, а її розвиток свідчить про поступовий перехід до економіки знань та інтеграції в європейський сервісний простір.

Інвестиційне співробітництво між Україною та Польщею (рис. 2.8) є стратегічним напрямом двосторонніх відносин і важливим чинником довгострокової інтеграції економік обох країн. Польща посідає одне з провідних місць серед країн Європейського Союзу за обсягом прямих іноземних інвестицій в Україну, а також виступає активним учасником.

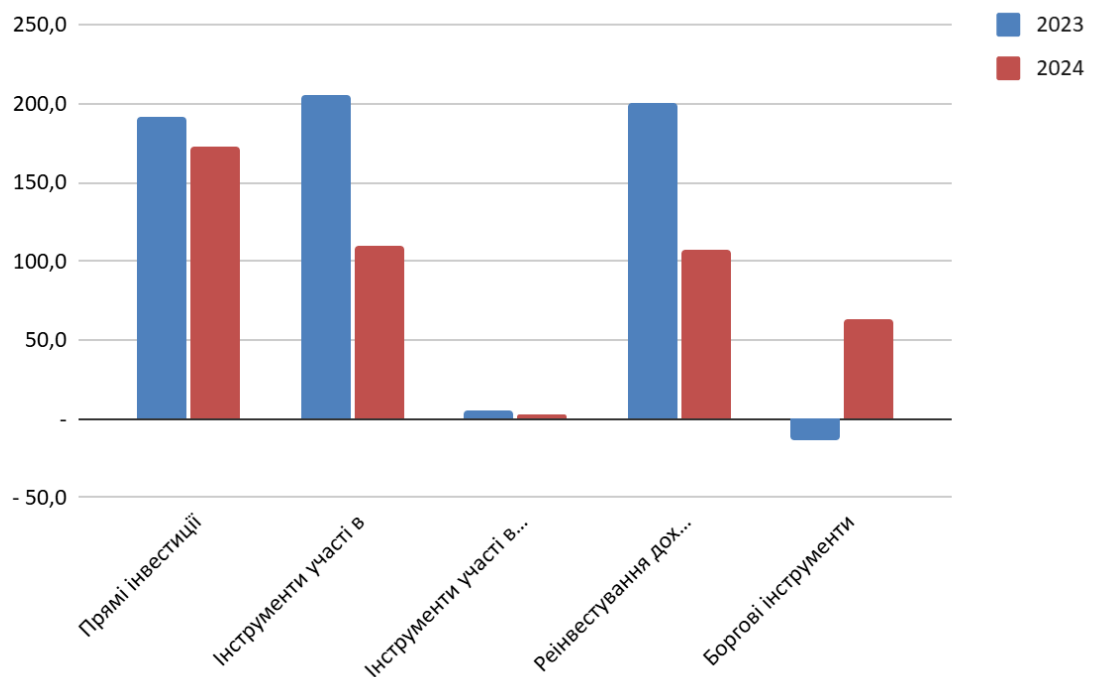

Рис. 2.8. Структура інвестицій до України з Польщі, млн. дол США.

Джерело: складено автором за матеріалами [5]

На кінець 2024 року сукупний обсяг прямих іноземних інвестицій (ПІІ) з Польщі в економіку України становив 172,5 млн доларів США, що забезпечило Польщі входження до десятки найбільших інвесторів України. У 2023 році аналогічний показник складав 191 млн дол. США, що свідчить про

зниження обсягів на 10% .

Незважаючи на незначне скорочення, Польща залишається одним із ключових партнерів України за капіталовкладеннями, зокрема в контексті повномасштабної війни та міграційної активності українських бізнесів до польської юрисдикції.

Інструменти участі в капіталі (включно з реінвестуванням)Ю загальний обсяг склав 109,5 млн дол. США

У тому числі:

1. Пряме капіталовкладення (крім реінвестування): 2,69 млн дол. США
2. Реінвестування доходів: 106,85 млн дол. США
3. Боргові інструменти: 62,93 млн дол. США

Таким чином, реінвестування прибутків склало найбільшу частку у структурі польських ПІІ — понад 60%, що свідчить про стійку присутність польських підприємств в Україні та їхню зацікавленість у збереженні й розвитку локального бізнесу.

У 2024 році обсяг прямих іноземних інвестицій (ПІІ) з Польщі в економіку України становив 172,5 млн доларів США, що на 9,7% менше порівняно з 2023 роком, коли цей показник дорівнював 191,0 млн доларів США. Частка польських інвестицій у загальному обсязі ПІІ в Україні відповідно знизилася з 4,3% до 3,1%, що може бути пов'язано як з економічною турбулентністю в регіоні, так і з переорієнтацією інвесторів на внутрішній ринок Польщі або інші безпечніші ринки Центральної Європи.

Водночас слід зауважити, що обсяг реінвестованих доходів польських компаній залишився відносно стабільним. Це свідчить про наявність довгострокових капіталовкладень і стратегічних проєктів, у межах яких польські інвестори зберігають операційну активність в Україні, навіть за умов високої економічної та безпекової невизначеності.

Відповідно до наявних аналітичних джерел, основні напрями інвестування польських компаній в Україні охоплюють промисловий,

фінансовий, торговельний і сервісний сектори. Серед галузей промисловості пріоритетними залишаються виробництво будівельних матеріалів, дерев'яних підлогових покриттів, меблів та фурнітури. Польські компанії, зокрема Cersanit, Barlinek і Fakro, здійснюють операційну діяльність на підприємствах в Україні, що забезпечує створення доданої вартості на місцевому рівні [31].

У фінансовому секторі Польща представлена через такі установи, як Кредобанк (власник — РКО ВР) та страхові компанії групи PZU, що забезпечують не лише банківське обслуговування, а й страхові послуги для фізичних і юридичних осіб. У сфері роздрібної торгівлі домінує польський ритейлер LPP, присутній в Україні під брендами Reserved, Cropp, House та Sinsay. Крім того, зростає частка інвестицій у B2B-послуги, IT-консалтинг, логістику, а також у розвиток представництв та сервісних офісів у великих українських містах, зокрема у Києві, Львові та Дніпрі [10].

На відміну від односторонньо домінуючого потоку прямих іноземних інвестицій з Польщі в Україну, обсяги українських інвестицій у польську економіку залишаються помірними, хоча й демонструють сталість та структурну визначеність (рис.2.9).

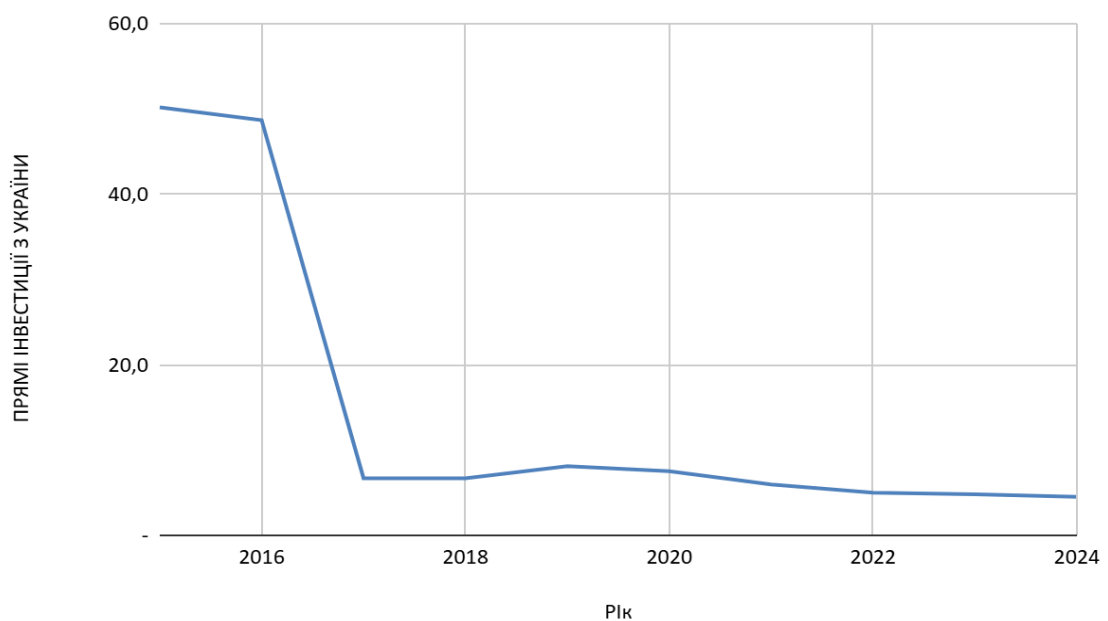

Рис. 2.9. Динаміка інвестицій з України до Польщі, млн. дол. США

Джерело: побудовано автором за матеріалами [5]

Станом на 31 грудня 2024 року сукупний обсяг прямих інвестицій з України до Польщі становив 4,52 млн доларів США, що є незначною часткою у загальній географічній структурі капіталу, який вивозиться з України.

У період 2015–2024 років обсяг інвестицій з України до Польщі варіювався в межах від 48,7 млн дол. у 2016 році (що, ймовірно, включало тимчасові капітальні вливання або статистичні перерахунки), до більш реалістичних показників — 5,0 млн дол. у 2022 році та 4,52 млн дол. у 2024 році. Після пікового значення у 2019 році (8,1 млн дол. США) спостерігається поступова стабілізація обсягу інвестицій на рівні близько 5 млн доларів США на рік.

Аналіз секторального розподілу інвестицій свідчить про концентрованість українських вкладень у трьох основних напрямках:

Транспорт, складське господарство та поштово-кур'єрська діяльність — домінуючий напрям, частка якого у 2024 році становила понад 3,0 млн дол. США, тобто понад 67% загального обсягу. Така перевага є логічною в умовах активного розвитку логістичних коридорів Україна–Польща та посилення ролі польських транзитних хабів.

Промисловість, включаючи переробну — 1,2 млн дол. США у 2024 році, або 26% загального обсягу. Це свідчить про прагнення українських компаній до інтеграції в ланцюги виробництва в ЄС.

Оптова та роздрібна торгівля — значно нижчі, фрагментарні показники, з нульовими або несистемними значеннями упродовж останніх років.

Інвестиційна присутність України в Польщі має порівняно обмежений масштаб, однак її сталість та зосередженість на логістиці й виробництві підтверджують прагнення українських бізнес-структур використовувати Польщу як операційну базу для розширення присутності в ЄС. Потенціал такого співробітництва може посилитися в умовах євроінтеграційних процесів, а також у межах програм відновлення української економіки за участі польських інституцій.

Логістичні та митні зв'язки між Україною та Польщею мають стратегічне

значення, особливо в умовах блокади традиційних морських шляхів через Чорне море після 2022 року. Польща виконує роль головного транзитного коридору для експорту українських товарів до країн ЄС, а також є точкою входу гуманітарної, оборонної та промислової допомоги.

Станом на 2024 рік між Україною та Польщею функціонує понад 10 автомобільних та 6 залізничних пунктів пропуску, включаючи міжнародні вузли «Ягодин–Дорогуськ», «Краківець–Корчова», «Шегині–Медика» та інші. Особливу роль відіграють логістичні хаби у Перемишлі, Жешуві, Хелмі, які забезпечують перевантаження, зберігання та доставку товарів за європейськими стандартами [16].

З 2022 року спостерігається стрімке зростання перевезень залізницею, зокрема в рамках ініціативи «Шляхи солідарності» (Solidarity Lanes), започаткованої Європейською комісією. За даними ЄК, у 2023–2024 рр. через Польщу було експортовано понад 50 млн тонн української продукції, переважно аграрного та мінерального походження [34].

Після 2016 року, коли Україна приєдналася до Конвенції про процедуру спільного транзиту, було запущено систему NCTS (New Computerised Transit System), а у 2022–2023 рр. її імплементація активізувалась. Також Польща підтримала впровадження в Україні європейських практик митного самодекларування (REX) та електронного обміну документами між митницями обох країн [4].

Значним кроком стало створення спільних митних переходів «єдиного вікна» на кордоні, зокрема пілотного проєкту на ПП «Ягодин–Дорогуськ». Це дозволяє скоротити час проходження митного контролю на 30–40% та знизити ризики корупції.

Незважаючи на позитивну динаміку, інфраструктура переходів залишається перевантаженою: черги вантажівок на кордоні у 2024 році сягали 20–30 км, що призводило до затримок у постачанні. Уряд України спільно з Польщею, за підтримки ЄС, реалізує проєкти з модернізації пунктів пропуску та будівництва нових переходів (наприклад, «Адамчуки–Збереже» та

«Лопушанка–Міхновець»).

Таким чином, логістика та митне співробітництво між Україною та Польщею є не лише інструментами технічної торгівлі, а й фундаментальними елементами стійкості зовнішньоекономічної системи України. Подальша цифровізація, інфраструктурна модернізація та інституційна координація здатні істотно підвищити ефективність і безпеку торговельного обміну.

Після початку повномасштабного вторгнення Росії в Україну в лютому 2022 року Польща стала ключовим партнером у забезпеченні функціонування українського експорту в умовах воєнного часу. Втрата контролю над портами Чорного моря, руйнування логістичної інфраструктури та блокування традиційних торговельних маршрутів зумовили переорієнтацію українських експортних потоків на західні сухопутні коридори, серед яких польський напрям посів центральне місце.

Польща стала основною транзитною територією для аграрного експорту, який традиційно є головною статтею валютних надходжень України. Згідно з даними Європейської Комісії, у межах ініціативи «Шляхи солідарності» (Solidarity Lanes) через Польщу з 2022 до 2024 року було вивезено понад 45 млн тонн сільськогосподарської продукції, зокрема кукурудзи, пшениці, ріпаку та соняшникової олії [34].

Активізовано роботу перевантажувальних терміналів, елеваторів та залізничних вузлів на польській стороні кордону, зокрема у Жешуві, Дорогуську, Перемишлі. Польські логістичні оператори — РКР Cargo, LOTOS Kolej, OT Logistics — істотно збільшили обсяги перевезень, а також адаптували частину потужностей під широку українську колію.

Польський уряд ініціював спрощення процедур на митниці, зменшення тарифів на логістичні послуги для гуманітарних і критичних вантажів, а також підтримав прискорену реалізацію інфраструктурних проектів для розширення пунктів пропуску. Було укладено низку двосторонніх протоколів про взаємне визнання сертифікатів, взаємодію у сфері фітосанітарного контролю, а також організацію митного «єдиного вікна» [4].

У 2023–2024 рр. польські бізнес-асоціації, включаючи *Lewiatan*, *PIH*, *KIG*, створили платформи для допомоги українським експортерам у виході на ринки ЄС, адаптації продукції до вимог регламентів та пошуку контрагентів. Проект „*Polska–Ukraina 2030*”, який передбачає спільну стратегію торговельного та інфраструктурного співробітництва, реалізується у співпраці з урядами обох країн і ЄС.

Попри значну підтримку, у 2023–2024 рр. фіксувалися й соціально-політичні конфлікти, зокрема протести польських фермерів проти імпорту українського зерна. Це тимчасово обмежувало потоки певних товарів, проте на рівні урядів та Єврокомісії були досягнуті компроміси щодо квотування, субсидій і переорієнтації поставок [47].

Таким чином, Польща у 2022–2024 рр. не лише стала ключовим транспортним коридором для українського експорту, а й активним політичним та інфраструктурним союзником, що забезпечив критичну стабільність української зовнішньої торгівлі в умовах глибокої кризи. Подальше укріплення цієї співпраці є важливим чинником для післявоєнного відновлення України.

Аналіз торговельно-економічної співпраці між Україною та Польщею у 2020–2024 рр. підтверджує стратегічний характер двосторонніх відносин. Польща є провідним торговельним партнером України за обсягами експорту та одним із ключових імпортерів товарів і послуг. Структура торгівлі відображає взаємодоповнюваність економік: Україна переважно постачає сировину й аграрну продукцію, тоді як Польща — промислові товари та технологічну продукцію. Водночас зростає частка високотехнологічного експорту, особливо у сфері ІТ-послуг.

Інвестиційна присутність польських компаній в Україні охоплює промисловість, торгівлю, логістику, а український бізнес активно розвивається на польському ринку, особливо внаслідок релокації. Логістичні та митні зв'язки активно розвиваються завдяки впровадженню цифрових рішень і підтримці з боку ЄС.

В умовах війни Польща відіграє критичну роль у забезпеченні українського експорту, надаючи інфраструктурну, регуляторну та політичну підтримку. Подальший розвиток співпраці потребує зменшення логістичних вузьких місць, усунення політичних суперечностей і поглиблення інтеграції економік двох країн у європейський ринок.

2.2. Перспективи розширення співробітництва в контексті євроінтеграції України

З метою визначення перспектив розширення зовнішньоекономічних зв'язків між Україною та Польщею ми використаємо гравітаційну модель зовнішньої торгівлі, опис якої наведено в підрозділі нашого дослідження. Модель дозволяє кількісно визначити потенційні обсяги торгівлі на основі таких параметрів, як валовий внутрішній продукт обох країн, індекс економічної складності (ЕСІ), а також географічна відстань. Цей підхід відіграє важливу роль у сучасному аналізі торговельних потоків, особливо у випадках країн із тісними економічними, але структурно асиметричними зв'язками. Для адекватного моделювання обсягів торгівлі також було застосовано нормалізований коефіцієнт відповідності економік на основі індексу ЕСІ, що забезпечує уточнення оцінок, виходячи з технологічної та продуктивної схожості партнерів.

Вихідні дані до розрахунків і побудови гравітаційної моделі торгівлі наведено в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1.

Вхідні дані для розрахунків обсягів гравітаційних обсягів торгівлі

<i>Країна</i>	<i>ВВП, млрд дол</i>	<i>ЕСІ</i>	<i>ЕСІ нормалізований</i>	<i>Відстань між столицями, км</i>
Україна	178,76	-0,055385992	0,4149977559	690
Польща	809,2	0,7687174	0,5938547289	690

Складено автором за матеріалами [37, 54]

Відповідно до розрахунків на базі даних таблиці 2.1, потенціал торгівлі за гравітаційною моделлю Тинбергена склав 17,21 млрд дол. Фактичний обсяг торгівлі склав 11,3 млрд дол. Таким чином, реалізація від потенційних гравітаційних обсягів торгівлі складає 68%.

З огляду на загальну тенденцію, можна очікувати, що за відсутності політичних та інфраструктурних потрясінь:

1. Імпорт товарів та послуг з Польщі до України продовжить зростати на 5–8% щороку, перевищивши 7,3–7,5 млрд дол. США до 2026 року.
2. Обсяги експорту з України до Польщі залишатимуться на рівні 4,7–5 млрд дол. США, якщо не буде реалізовано нових індустріальних або аграрних програм з експортним потенціалом.

Проте важливим обмежувальним чинником може стати очікуване повернення мит на імпорт українських товарів до ЄС з 2025 року (якщо не буде подовжено режим преференцій). Це може додатково знизити конкурентоспроможність української продукції та сповільнити відновлення експорту.

Для того щоб наблизити реальний товарообіг до розрахованого за гравітаційною моделлю потенціалу, необхідна реалізація таких умов:

1. Збереження або пролонгація режиму торговельних преференцій у межах ЗВТ з ЄС (насамперед — для аграрного сектору, металургії, ІТ-сектору та деревообробки).
2. Покращення логістичних маршрутів через західні регіони України: розвиток інтермодальних перевезень, залізничних хабів, прикордонної інфраструктури.
3. Відновлення експортноорієнтованих виробництв на заході та в центрі України (в умовах воєнної адаптації).
4. Зниження регуляторного навантаження на малий і середній бізнес у сфері зовнішньоекономічної діяльності, спрощення сертифікації товарів за європейськими стандартами.

5. Інституційна підтримка торгівлі: програми експортного страхування, гарантії для виробників і спільні інвестиційні проекти.

Аналіз структури та динаміки експорту України до Польщі у 2024 році дозволяє виокремити декілька ключових товарних груп, які мають найвищий потенціал до подальшого зростання. В таблиці 2.2. наведені ключові і перспективні позиції, що характеризуються як суттєвими обсягами постачання, так і позитивними темпами приросту, що вказує на їхню актуальність у контексті зміцнення двосторонніх економічних зв'язків.

Таблиця 2.2.

Топ-5 товарних позицій по експорту до Польщі

<i>Товарна група</i>	<i>Експорт (2024), тис. дол.</i>	<i>Темп зростання у 2024 (%)</i>
72 чорні метали	752,0 млн	15,97%
15 жири та олії тваринного/рослинного походження	646,5 млн	13,73%
26 руди, шлаки і зола	503,7 млн	10,70%
85 електричні машини та обладнання	382,7 млн	8,13%
44 деревина і вироби з неї	301,0 млн	6,39%

Джерело: складено автором за матеріалами [5]

Провідною товарною групою за обсягами та темпами зростання є чорні метали, які сформували понад 750 млн доларів США експорту до Польщі зі зростанням на понад 15 відсотків порівняно з попереднім роком. Така динаміка обумовлена стабільним попитом у металургійному та будівельному секторах Польщі, а також інфраструктурними проектами в рамках відновлення економіки ЄС. Водночас Україна продовжує зберігати конкурентні переваги у виробництві та логістиці цієї продукції.

Істотну роль у товарній структурі експорту також відіграють жири та олії рослинного і тваринного походження. Вартість постачань цієї продукції у 2024 році перевищила 640 млн доларів США, при цьому темп приросту перевищив

13 відсотків. Такий результат є наслідком високої цінової привабливості української агропромислової продукції, розгалуженої експортної інфраструктури та стабільного попиту з боку польських підприємств харчової переробки.

Високий експортний потенціал демонструє група товарів, пов'язаних з рудою, шлаками та золою. Обсяги поставок у 2024 році становили понад 500 млн доларів США, а зростання склало понад 10 відсотків. Це свідчить про вагомий інтерес з боку польської металургії до сировинної продукції українського походження, зумовлений логістичною доцільністю та близькістю джерел постачання.

Промислово значущим напрямом є експорт електричних машин та обладнання, що набув стратегічного значення в умовах зростання технологічної інтеграції з європейським ринком. У 2024 році обсяг експорту цієї групи товарів сягнув майже 383 млн доларів США, а темп приросту — понад 8 відсотків. Це вказує на перспективи поглиблення участі українських підприємств у європейських ланцюгах постачання високотехнологічної продукції.

Окремо варто виділити деревину та вироби з неї. За обсягами поставок, що перевищили 300 млн доларів США, та приростом у понад 6 відсотків, ця група є важливою складовою експортної орієнтації української деревообробної промисловості. Польський ринок зберігає значний попит як на сировину, так і на продукцію глибокої переробки.

Усі зазначені товарні групи мають передумови для подальшого зростання обсягів постачання за умови сприятливої зовнішньоторговельної політики, збереження митних преференцій, удосконалення логістичної інфраструктури та стимулювання експорту продукції з вищою доданою вартістю. Таким чином, вони становлять основу для стратегії реалізації зовнішньоторговельного потенціалу України у відносинах з Польщею, визначеного гравітаційною моделлю.

У 2024 році структура імпорту України з Польщі демонструє домінування кількох високовартісних товарних груп, що формують ядро економічної взаємодії між двома державами. В Таблиці 2.3. вказані п'ять провідних позицій забезпечують значну частку загального імпорту та визначають перспективи для подальшої кооперації у сферах енергетики, машинобудування та хімічної промисловості.

Таблиця 2.3.

Топ-5 товарних позицій по імпорту з Польщі

<i>Товарна група</i>	<i>Обсяги імпорту, тис. дол.</i>	<i>Зростання %</i>
27 палива мінеральні; нафта і продукти її перегонки	1436 млн.	6,66%
87 засоби наземного транспорту крім залізничного	573 млн.	-11,83%
39 пластмаси, полімерні матеріали	480 млн.	4,34%
84 реактори ядерні, котли, машини	455 млн.	12,27%
Різне	396 млн.	22,45%

Джерело: складено автором за матеріалами [5]

Найбільшу питому вагу в українському імпорті з Польщі займає група «палива мінеральні; нафта і продукти її переробки», обсяг постачання якої у 2024 році склав понад 1,4 млрд доларів США із щорічним приростом у понад 7 відсотків. Така динаміка є результатом як фізичного збільшення обсягів, так і цінових змін на європейському енергетичному ринку. Ця категорія є стратегічно важливою для України в умовах зменшення залежності від традиційних постачальників.

На другому місці за обсягами знаходяться засоби наземного транспорту (крім залізничного), імпорт яких склав понад 573 млн доларів США. Водночас у порівнянні з 2023 роком відбулося зниження на понад 10 відсотків, що може бути наслідком як насичення внутрішнього ринку, так і зміни митного або регуляторного режиму. Незважаючи на спад, ця категорія залишається високопотенційною в контексті оновлення транспортної інфраструктури.

Третє місце за обсягами займають пластмаси та полімерні матеріали, імпорт яких перевищив 480 млн доларів США, зі зростанням на понад 4 відсотки. Ця товарна група відіграє критичну роль для пакувальної, будівельної та харчової промисловості України, що зумовлює стабільний попит і перспективу подальшого розширення.

Четвертою за значущістю категорією є реактори ядерні, котли та інші машини, обсяги імпорту яких досягли понад 455 млн доларів США, що становить зростання на майже 14 відсотків. Це свідчить про зростаючу роль Польщі як партнера у сфері машинобудування та технологічної модернізації промисловості України.

Особливу увагу заслуговує категорія «різне», до якої належать різні вироби і компоненти, не класифіковані окремо, що демонструють найвищий темп приросту — майже 29 відсотків. Це свідчить про зростаючу гнучкість і диверсифікацію поставок, зокрема у сферах легкої промисловості, комплектуючих виробництв і споживчих товарів.

У сукупності ці товарні групи формують основу імпортової взаємодії між Україною та Польщею. Їхня стабільна або зростаюча динаміка свідчить про високий ступінь інтеграції економік та можливості подальшого зміцнення торговельно-промислових зв'язків через розширення кооперації, локалізацію виробництва, а також технологічний трансфер у межах спільних проєктів.

Поглиблення українсько-польського економічного співробітництва у найближчій перспективі має ґрунтуватися на поєднанні інфраструктурної модернізації, торговельно-інституційної адаптації та технологічної диверсифікації експорту. Результати гравітаційного моделювання свідчать про наявність нереалізованого торговельного потенціалу на рівні понад 35%, що обумовлює необхідність комплексних заходів з активізації зовнішньоекономічної діяльності (рис. 2.10).

Рис. 2.10. Перспективи поглиблення економічного співробітництва між Україною та Польщею. Джерело: побудовано автором

Поглиблення українсько-польського економічного співробітництва у найближчій перспективі має ґрунтуватися на поєднанні інфраструктурної модернізації, торговельно-інституційної адаптації та технологічної диверсифікації експорту. Результати гравітаційного моделювання свідчать про наявність нереалізованого торговельного потенціалу на рівні понад 35%, що обумовлює необхідність комплексних заходів з активізації зовнішньоекономічної діяльності.

Серед першочергових напрямів співробітництва слід виділити:

1. Інфраструктурну інтеграцію, яка передбачає реконструкцію та цифровізацію прикордонних пунктів пропуску, оптимізацію логістичних маршрутів, розбудову мультимодальних хабів та підключення до європейських транспортних коридорів (зокрема Rail Baltica та TEN-T).

2. Збереження режиму торговельних преференцій, які діють у межах Угоди про асоціацію з ЄС. Недопущення повернення митного оподаткування з боку Польщі та інших членів Євросоюзу у 2025 році є критично важливим для збереження конкурентоспроможності українських товарів.

3. Поглиблення галузевої кооперації, зокрема у сферах агропромислового комплексу, металургії, машинобудування, деревообробки та ІТ-послуг, де Україна володіє ресурсним і людським потенціалом, а Польща — доступом до внутрішнього європейського ринку.

4. Інституційну синхронізацію, що включає гармонізацію сертифікаційних процедур, спрощення митного оформлення через розширення застосування NCTS, електронних сертифікатів походження та попереднього декларування.

5. Фінансову підтримку експорту, у тому числі через державні та міжнародні інструменти страхування експортних ризиків (наприклад, через ЕКА), субсидування участі у виставках, гранти на проходження європейської сертифікації та розвиток кластерів із зовнішньоекономічною орієнтацією.

Водночас слід усунути бар'єри, які обмежують реалізацію двостороннього потенціалу. До них належать:

1. недостатня пропускна спроможність прикордонної інфраструктури та хронічні черги на ключових митницях;
2. низька частка продукції з високою доданою вартістю у структурі українського експорту;
3. обмежений доступ українських компаній до логістичних потужностей і складів у Польщі;
4. дефіцит інституційних механізмів підтримки МСП у сфері ЗЕД.

Застосування зазначених стратегій дозволить не лише збільшити рівень реалізації потенціалу двосторонньої торгівлі (з нинішніх 65,6% до принаймні 80%), а й підвищити роль України як активного учасника регіональних ланцюгів створення доданої вартості. Це сприятиме не тільки економічному

зростанню, але й зміцненню позицій України в системі європейських економічних взаємозв'язків у посткризовий період.

Висновки до другого розділу

Було проаналізовано зовнішньоекономічні зв'язки України та Польщі, що дозволило виявити ключові напрями співпраці, оцінити реалізацію існуючого торговельного потенціалу та виокремити чинники, що можуть вплинути на подальшу інтеграцію економік обох країн.

По-перше, встановлено, що Польща є найбільшим торговельним партнером України у Європейському Союзі за обсягами експорту товарів, а також одним із провідних імпортерів і транзитних партнерів. У 2024 році двосторонній товарообіг сягнув 11,7 млрд дол. США, зокрема експорт — 7 млрд дол., імпорт — 4,7 млрд дол., що свідчить про відносну стабілізацію торговельної активності попри війну.

По-друге, за результатами структурного аналізу визначено, що український експорт до Польщі має переважно сировинний та аграрний характер, з домінуванням чорних металів, рослинних олій, руди, деревини та електричного обладнання. Водночас імпорт з Польщі характеризується вищим рівнем технологічної складності — у ньому провідні позиції займають мінеральні палива, транспортні засоби, машини, полімери та хімічна продукція. Така структура свідчить про асиметрію в товарообміні та необхідність диверсифікації українського експорту на користь продукції з вищою доданою вартістю.

По-третє, застосування гравітаційної моделі Тинбергена дозволило оцінити потенційний обсяг торгівлі між Україною та Польщею на рівні 17,21 млрд дол. США, що значно перевищує фактичний показник. Ступінь реалізації потенціалу становить лише 68%, що свідчить про значні резерви у двосторонній торгівлі. Основними стримувальними факторами виступають інфраструктурні обмеження, логістичні вузькі місця, регуляторні бар'єри та ризик повернення митних обмежень після 2025 року.

По-четверте, виявлено перспективні напрями нарощування експорту: чорні метали, жири та олії, руди, електричне обладнання й деревина. Саме ці групи товарів мають стабільні обсяги, позитивну динаміку приросту й попит на польському ринку. У сфері імпорту важливим залишається доступ до енергоресурсів, машинобудівної продукції та комплектуючих, що сприяють модернізації української економіки.

По-п'яте, відзначено високий рівень співпраці в торгівлі послугами, особливо у сфері інформаційних технологій, транспорту, логістики та ділових сервісів. У 2024 році експорт послуг до Польщі становив 1,84 млрд дол. США при імпорті 1,11 млрд, що забезпечило позитивне сальдо у 730 млн доларів. Польща входить до п'ятірки найбільших споживачів українських ІТ-послуг, а також відіграє ключову роль у прикордонному обслуговуванні та транскордонних інноваційних кластерах.

По-шосте, інвестиційна співпраця між країнами залишається асиметричною: Польща входить до десятки найбільших інвесторів в економіку України, з домінуванням реінвестованого капіталу, тоді як українські інвестиції у Польщу залишаються обмеженими, зосередженими переважно в логістиці й промисловості.

Таким чином, результати аналізу підтверджують, що зовнішньоекономічні зв'язки між Україною та Польщею мають стратегічне значення й багатофакторний потенціал для подальшого розвитку. Їх поглиблення можливе за умови підтримки митних преференцій, розбудови сучасної прикордонної інфраструктури, зміцнення сервісного та ІТ-компонентів співпраці, а також реалізації спільних інвестиційних та індустріальних проєктів.

ВИСНОВКИ

1. Зовнішньоекономічна діяльність (ЗЕД) визначена як стратегічна складова інтеграції України до глобального економічного простору. На основі Закону України «Про зовнішньоекономічну діяльність» та сучасної економічної практики виявлено, що ЗЕД охоплює широкий спектр форм — від експортно-імпортних операцій до інвестиційного співробітництва, технологічного трансферу та надання послуг. Систематизовано структуру суб'єктів ЗЕД — держава, приватні компанії, банки, фізичні особи, що функціонують у складній ієрархічній взаємодії. Особлива увага приділена ролі ЗЕД у кризових умовах — забезпечення валютних надходжень, модернізація виробництва, збереження зайнятості та стимулювання експорту в умовах війни. Встановлено, що ЗЕД — це не лише інструмент торгівлі, а й важіль структурної трансформації економіки.

2. У роботі систематизовано класичні, неокласичні та сучасні моделі міжнародної торгівлі. Теорія порівняльних переваг (Рікардо), модель Хекшера–Оліна, життєвий цикл товару (Вернон) та модель конкурентних переваг Портера дозволяють пояснити структуру торгівлі України з різними країнами. Окрема увага присвячена гравітаційній моделі Тинбергена, яка завдяки простоті, кількісним параметрам (ВВП, відстань, ЕСІ) та гнучкості адаптації до сучасних реалій (цифровізація, логістика) стала основним інструментом емпіричного аналізу у роботі. Теоретичний синтез моделей підтвердив необхідність багаторівневого підходу до вивчення ЗЕД — економічного, інституційного, логістичного та соціального.

3. Виконано огляд сучасного інструментарію оцінки ефективності ЗЕД: коефіцієнт покриття імпорту експортом, індекс відкритості економіки, платіжний баланс, інституційні показники (REX, NCTS, прозорість процедур). Виділено три рівні аналізу — макроекономічний, галузевий та регіональний. Обґрунтовано, що ефективність ЗЕД визначається не лише фінансовими індикаторами, а й якістю регуляторного середовища, участю у міжнародних

угодах, логістичною інфраструктурою та здатністю до цифрової трансформації. Гравітаційна модель представлена як ключовий інструмент кількісної оцінки торговельного потенціалу, особливо актуальний у прикордонному контексті України та Польщі.

4. У 2024 році Польща стала провідним зовнішньоекономічним партнером України, посівши перше місце за експортом товарів і друге — за імпортом. Загальний обсяг двосторонньої торгівлі сягнув 11,7 млрд дол. США. Проаналізовано структуру експорту: чорні метали, олії, руди, деревина, електричні машини — у сукупності понад 54%. Імпорт має високотехнологічний профіль — паливо, транспорт, машини, полімери. Встановлено асиметрію в структурі товарообігу: Україна експортує сировину, Польща — продукцію з високою доданою вартістю. Значний прогрес зафіксовано у торгівлі послугами (1,84 млрд дол. експорту з України) — зокрема у сфері ІТ, логістики, ділових сервісів. Інвестиційна присутність Польщі в Україні стабільна, домінують реінвестовані прибутки, натомість українські інвестиції в Польщу — незначні, але сфокусовані на логістиці та виробництві.

5. На основі гравітаційної моделі розраховано потенційний обсяг двосторонньої торгівлі на рівні 17,21 млрд дол. США, що на 32% перевищує фактичний рівень. Показник реалізації торговельного потенціалу становить лише 68%, що свідчить про наявність значних резервів для розвитку. Основними бар'єрами до збільшення реалізації торговельного потенціалу, на наш погляд, є: очікуване повернення мит з 2025 року, перевантаження логістичних коридорів, нестача сучасної прикордонної інфраструктури, фрагментарність митної координації. Запропоновано напрями стимулювання: збереження ЗВТ-преференцій, модернізація пунктів пропуску, розвиток залізничних хабів, цифровізація процедур, підтримка експортерів (страхування, гарантії, сертифікація). Виокремлено перспективні товарні групи: чорні метали, олії, електротехнічна продукція, деревина, ІТ-послуги.

Польща розглядається не лише як кінцевий споживач, а й як логістичний хаб та канал інтеграції української продукції до єдиного європейського ринку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Вавричук О. С. Економічна ефективність зовнішньої торгівлі в системі національного відтворення // Вісник КНТЕУ. – 2021. – № 2. – С. 17–25.
2. Голюков А. П. Економіко-математичне моделювання світогосподарських процесів : навч. посіб. – Київ : Знання, 2009. – 222 с.
3. Горбаль Н. І., Шлайфер М. Б. Оцінювання ефективності зовнішньоекономічної діяльності підприємства (на прикладі ПрАТ “Могилів-Подільський консервний завод”) // Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення та проблеми розвитку. – 2020. – № 1.
4. Державна митна служба України. Протоколи українсько-польського митного співробітництва, 2023 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://customs.gov.ua>
5. Державна служба статистики України. Зовнішня торгівля товарами України за 2024 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.ukrstat.gov.ua>
6. Довгаль О. А., Довгаль Г. В. Інноваційна економіка : навч. посіб. – Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015. – 148 с.
7. Європейська Бізнес Асоціація. Бізнес під час війни: результати опитування, 2023 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://eba.com.ua/try-chverti-opytanyh-kerivnykiv-otsinyuyut-stan-biznesu-zadovilno-abo-dobre/>
8. Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність» від 16.04.1991 № 959-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 29.
9. Кваліфікаційна робота бакалавра : метод. рек. до виконання / уклад. Л. І. Григорова-Беренда та ін. – 6-те вид., перероб. і доп. – Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2024. – 40 с.
10. Кредобанк. Структура власності та фінансові показники, 2024 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.kredobank.com.ua>

11. Мельник Т. М. Міжнародна економіка : підручник. – Київ : Центр учбової літератури, 2021. – 472 с.
12. Міжнародні економічні відносини : підручник / за ред. А. П. Голікова, О. А. Довгаль. – Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015. – 464 с.
13. Мінекономіки України. Аналітична довідка щодо суб'єктів ЗЕД в умовах воєнного стану, 2023.
14. Міністерство аграрної політики України. Огляд експорту зернових через західний кордон, 2024 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://minagro.gov.ua>
15. Міністерство економіки України. Зовнішня торгівля України у 2023 році: підсумки та тренди, 2023.
16. Міністерство інфраструктури України. Звіт про стан логістики на західному кордоні, 2024 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mtu.gov.ua>
17. Національний банк України. Платіжний баланс та зовнішній сектор, 2024 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua>
18. Національний банк України. Статистика прямих іноземних інвестицій, 2024 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua>
19. Панчук І. П. Теорії міжнародної торгівлі: еволюція та сучасність // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини. – 2021. – Вип. 36. – С. 23–28.
20. Пищуліна О. І. Аналіз торговельних відносин України з ЄС на основі гравітаційної моделі // Економічний простір. – 2020. – № 151. – С. 21–33.
21. Портер М. Конкуренція : Міжнародна версія / пер. з англ. – Київ : Основи, 2001. – 896 с.
22. Рікардо Д. Начала політичної економії та оподаткування / пер. з англ. С. С. Ярошенка. – Київ : Наукова думка, 1993. – 398 с.
23. Сміт А. Дослідження про природу і причини багатства народів / пер. з англ. О. Васильєва. – Київ : Наш час, 2007. – 560 с.

24. Теорії міжнародної торгівлі [Електронний ресурс] // Pidru4niki.com. – Режим доступу: https://pidru4niki.com/1348010462512/ekonomika/klasichni_teoriyi_mizhnarodno_yi_torgivli
25. Український логістичний альянс. Аналітика транспортних заторів, 2024 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ula.org.ua>
26. Центр економічної стратегії. Як змінюється структура експорту України в умовах війни, 2023 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ces.org.ua>
27. Шевченко О. В. Інституційна ефективність зовнішньоекономічної політики в умовах євроінтеграції України // Економіка і організація управління. – 2022. – № 3. – С. 112–120.
28. Baldwin R., Taglioni D. Gravity for Dummies: A Guide to the Proper Specification of the Gravity Equation // NBER Working Paper No. 12516. – 2006. – 57 p.
29. Barlinek Ukraine: Інвестиції та розвиток, 2024 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.barlinek.ua>
30. Centralny Rejestr Firm. Nowe spółki z udziałem obywateli Ukrainy w Polsce 2022–2024 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.ceidg.gov.pl>
31. Cersanit Invests in Ukraine // Європейський банк реконструкції та розвитку (ЄБРР), 2022 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.ebrd.com/news/2022/ebd-supports-ceramic-tiles-expansion.html>
32. Dür A., Lechner L., Pelc K. Trade Agreements and the European Union's Strategic Solidarity Corridors. – Brussels : CEPS Policy Brief, 2023.
33. European Commission. EU-Ukraine trade relations under DCFTA, 2024 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://policy.trade.ec.europa.eu>
34. European Commission. Solidarity Lanes: State of Play Report, April 2024 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://transport.ec.europa.eu>
35. ФАКРО в Україні, 2024 [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

<https://www.fakro.ua>

36. GUS – Główny Urząd Statystyczny. Handel zagraniczny Polski z Ukrainą w latach 2020–2024 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://stat.gov.pl>

37. Harvard University Center for International Development. Atlas of Economic Complexity [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://atlas.cid.harvard.edu>

38. IT Ukraine Association. Digital Tiger 2024 : аналітичний звіт про ІТ-індустрію України. – Київ : Top Lead, 2024. – 67 с. – Режим доступу: <https://itukraine.org.ua>

39. Krugman P., Obstfeld M., Melitz M. International Economics: Theory and Policy. – 11th ed. – Harlow : Pearson Education, 2018. – 746 p.

40. LPP розширює присутність в Україні, 2023 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.lpp.com>

41. OECD. Investment Policy Review: Ukraine 2024 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.oecd.org>

42. OECD. Trade in Services by Partner Country: Ukraine–Poland, 2024 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://data.oecd.org>

43. PKP Cargo. Raport handlowy 2024 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://pkpcargo.com>

44. Polish Border Guard & KAS. Transport i odprawy celne na granicy z Ukrainą – raport 2023–2024 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.gov.pl>

45. Polish Investment and Trade Agency. Poland–Ukraine Business Platform Report, 2023 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.paih.gov.pl>

46. PZU в Україні, 2023 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.pzu.pl>

47. Reuters. Poland's Farmers Protest Ukrainian Grain Imports, 2024 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.reuters.com/world>

48. Sławomir Matuszak. An increasingly important partner: Poland's exports to and investment in Ukraine // OSW Commentary. – 2024. – № 545. – Режим доступа: <https://www.osw.waw.pl>
49. Soros G. Georg Soros on Globalisation. – Oxford : Public Affairs, 2007. – 314 p.
50. Statistics Poland. Foreign trade turnover of goods in total and by countries in January–October 2024 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://stat.gov.pl/en/topics/prices-trade/trade/foreign-trade-turnover-of-goods-in-total-and-by-countries-in-january-october-2024> (дата звернення: 07.05.2025).
51. The World Bank. Trade (% of GDP) – Ukraine, 2024 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://data.worldbank.org/indicator/NE.TRD.GNFS.ZS?locations=UA>
52. Tinbergen J. Shaping the World Economy: Suggestions for an International Economic Policy. – New York : Twentieth Century Fund, 1962. – 220 p.
53. Vernon R. International investment and international trade in the product cycle // Quarterly Journal of Economics. – 1966. – Vol. 80, No. 2. – P. 190–207.
54. World Bank. World Development Indicators, GDP (current US\$) [Электронный ресурс] // DataBank. – Режим доступа: <https://databank.worldbank.org/reports.aspx?source=world-development-indicators>

Country Complexity Rankings 2023 The Atlas of Economic Complexity

(побудовано за матеріалами [37])

<i>Country</i>	<i>ECI</i>	<i>Change Over 5 Years</i>	<i>COI</i>	<i>ECI_normalized</i>	<i>Ukraine normal</i>	<i>ABS Ukr-Countr normal</i>	<i>Ukraine ECI</i>
Afghanistan	-1,266836	0	-0.6266966	0,1520740943	0,4149977559	0,2629236616	-0,055385992
Albania	-0,38200226	17	0.20223907	0,3441115084	0,4149977559	0,07088624752	-0,055385992
Algeria	-0,6254833	27	-1.1576005	0,2912682824	0,4149977559	0,1237294735	-0,055385992
Angola	-0,9870361	24	-1.1880896	0,2127996824	0,4149977559	0,2021980735	-0,055385992
Argentina	-0,40374947	0	0.55559963	0,3393916635	0,4149977559	0,07560609237	-0,055385992
Armenia	0,09524671	35	-0.046203565	0,4476899027	0,4149977559	0,03269214685	-0,055385992
Australia	-0,63589716	-5	-0.42698568	0,2890081394	0,4149977559	0,1259896165	-0,055385992
Austria	1,7172852	-4	-1.1257104	0,7997244863	0,4149977559	0,3847267304	-0,055385992
Azerbaijan	-0,51068234	49	-1.1406813	0,3161837874	0,4149977559	0,0988139685	-0,055385992
Bahrain	0,3903798	5	-0.5891816	0,5117432868	0,4149977559	0,09674553096	-0,055385992
Bangladesh	-1,1482159	-12	-1.106865	0,1778184757	0,4149977559	0,2371792802	-0,055385992
Belarus	0,4741784	-3	0.67650676	0,5299302814	0,4149977559	0,1149325256	-0,055385992
Belgium	1,0639213	-4	0.8264986	0,657923481	0,4149977559	0,2429257252	-0,055385992
Benin	-1,1119195	-30	-0.749462	0,1856959632	0,4149977559	0,2293017927	-0,055385992
Bolivia	-1,03471	4	-0.9326603	0,202452911	0,4149977559	0,2125448449	-0,055385992
Bosnia and Herzegovina	0,57259583	9	0.974453	0,5512900329	0,4149977559	0,136292277	-0,055385992
Botswana	-0,57432216	-12	-1.1434429	0,3023718972	0,4149977559	0,1126258587	-0,055385992
Brazil	-0,5347468	-28	0.1233381	0,3109610247	0,4149977559	0,1040367312	-0,055385992
Bulgaria	0,5011958	-4	1.4579806	0,5357939272	0,4149977559	0,1207961713	-0,055385992
Burkina Faso	-0,4064235	27	-0.3682541	0,3388113129	0,4149977559	0,07618644299	-0,055385992
Cambodia	-0,39289182	8	-0.11696713	0,3417481232	0,4149977559	0,07324963269	-0,055385992
Cameroon	-1,4437294	-17	-1.2722417	0,1136825303	0,4149977559	0,3013152256	-0,055385992
Canada	0,32296675	-1	1.1794248	0,4971124842	0,4149977559	0,08211472834	-0,055385992
Chad	-1,9403968	-2	-1.2122954	0,005889711354	0,4149977559	0,4091080445	-0,055385992
Chile	-0,51948327	5	-0.26241246	0,3142737022	0,4149977559	0,1007240537	-0,055385992
China	1,4706717	5	-0.758802	0,7462014156	0,4149977559	0,3312036597	-0,055385992
Colombia	-0,18203072	7	-0.15647893	0,3875117718	0,4149977559	0,02748598406	-0,055385992
Costa Rica	-0,008667756	1	0.25764185	0,4251371175	0,4149977559	0,01013936159	-0,055385992
Côte d'Ivoire	-0,8158116	11	-0.8096275	0,2499609125	0,4149977559	0,1650368434	-0,055385992

Croatia	0,6954493	-4	1.581032	0,5779531919	0,4149977559	0,162955436	-0,055385992
Cuba	-1,0753902	-69	-1.2230135	0,1936239976	0,4149977559	0,2213737583	-0,055385992
Cyprus	0,6393692	2	0.11363779	0,5657820043	0,4149977559	0,1507842485	-0,055385992
Czechia	1,7208322	-1	0.1221486	0,8004942995	0,4149977559	0,3854965436	-0,055385992
Democratic Republic of the Congo	-1,56411	1	-1.2147069	0,08755606376	0,4149977559	0,3274416921	-0,055385992
Denmark	1,15588	-2	0.5324741	0,6778814801	0,4149977559	0,2628837242	-0,055385992
Dominican Republic	0,14824711	-3	0.75457174	0,4591926962	0,4149977559	0,04419494032	-0,055385992
Ecuador	-1,1329547	-7	-1.0678991	0,1811306475	0,4149977559	0,2338671084	-0,055385992
Egypt	-0,2452148	3	2.0562541	0,3737987919	0,4149977559	0,04119896401	-0,055385992
El Salvador	-0,12569825	5	0.4718458	0,3997377318	0,4149977559	0,01526002411	-0,055385992
Equatorial Guinea	-1,3867183	10	-1.1246624	0,1260557748	0,4149977559	0,288941981	-0,055385992
Estonia	0,8236613	3	1.4067082	0,6057793244	0,4149977559	0,1907815685	-0,055385992
Eswatini	0,4653492	-9	0.085106425	0,5280140607	0,4149977559	0,1130163048	-0,055385992
Ethiopia	-0,96219075	-12	-0.53990006	0,2181919234	0,4149977559	0,1968058325	-0,055385992
Finland	1,4612595	-3	0.801808	0,7441586651	0,4149977559	0,3291609092	-0,055385992
France	1,2979585	-3	0.186799	0,7087170897	0,4149977559	0,2937193338	-0,055385992
Gabon	-0,3451025	7	-1.0219895	0,3521199445	0,4149977559	0,06287781139	-0,055385992
Georgia	-0,49959546	-33	-0.3011176	0,3185899974	0,4149977559	0,09640775854	-0,055385992
Germany	2,0963297	-2	-3.4576666	0,8819893484	0,4149977559	0,4669915925	-0,055385992
Ghana	-0,8789189	16	-0.59143287	0,2362645963	0,4149977559	0,1787331596	-0,055385992
Greece	0,27060443	8	1.2132367	0,4857481747	0,4149977559	0,07075041879	-0,055385992
Guatemala	-0,2798703	14	1.401988	0,3662774324	0,4149977559	0,04872032345	-0,055385992
Guinea	-1,9675343	-7	-1.3123163	0	0,4149977559	0,4149977559	-0,055385992
Haiti	-0,8682154	7	-0.8973	0,2385876004	0,4149977559	0,1764101554	-0,055385992
Honduras	-0,5087178	-1	0.5286505	0,3166101558	0,4149977559	0,09838760006	-0,055385992
Hong Kong	1,4685068	13	0.07315251	0,7457315626	0,4149977559	0,3307338067	-0,055385992
Hungary	1,5479634	-3	0.5362221	0,7629762034	0,4149977559	0,3479784475	-0,055385992
India	0,38416126	-1	2.626981	0,5103936634	0,4149977559	0,09539590754	-0,055385992
Indonesia	-0,23253648	5	1.1323745	0,3765503956	0,4149977559	0,03844736032	-0,055385992
Iran	-0,28563172	4	0.50925624	0,3650270188	0,4149977559	0,04997073711	-0,055385992
Iraq	-0,7763844	-28	-1.0459732	0,2585178845	0,4149977559	0,1564798714	-0,055385992
Ireland	1,6241341	0	0.32004756	0,779507698	0,4149977559	0,3645099422	-0,055385992
Israel	1,3395897	-3	0.700674	0,7177524006	0,4149977559	0,3027546447	-0,055385992

Italy	1,396185	-1	-0.73954177	0,7300354032	0,4149977559	0,3150376473	-0,055385992
Jamaica	-0,35500282	1	-0.6217242	0,3499712563	0,4149977559	0,06502649963	-0,055385992
Japan	2,556175	-1	-0.65394074	0,981790586	0,4149977559	0,5667928301	-0,055385992
Jordan	0,38875425	-4	0.5718771	0,5113904902	0,4149977559	0,09639273427	-0,055385992
Kazakhstan	-0,38391572	6	-0.46892115	0,3436962259	0,4149977559	0,07130152996	-0,055385992
Kenya	-0,48929408	7	1.4271455	0,3208257285	0,4149977559	0,09417202736	-0,055385992
Kuwait	-0,2636236	-10	-1.0834292	0,3698034895	0,4149977559	0,04519426639	-0,055385992
Kyrgyzstan	0,017915685	11	1.2106446	0,4309065802	0,4149977559	0,01590882429	-0,055385992
Laos	-0,63645416	3	-0.52623403	0,2888872525	0,4149977559	0,1261105034	-0,055385992
Latvia	0,5396883	-1	1.4369262	0,5441480392	0,4149977559	0,1291502833	-0,055385992
Lebanon	0,030328956	-5	0.85089785	0,4336006597	0,4149977559	0,01860290382	-0,055385992
Liberia	-0,9910265	-25	-1.1245246	0,2119336371	0,4149977559	0,2030641188	-0,055385992
Libya	-0,865483	17	-1.1866843	0,2391806192	0,4149977559	0,1758171367	-0,055385992
Lithuania	0,60899866	4	1.5109313	0,5591906192	0,4149977559	0,1441928633	-0,055385992
Madagascar	-0,92584246	3	-0.5474239	0,2260806728	0,4149977559	0,1889170831	-0,055385992
Malawi	-0,77881205	-4	-0.93611103	0,2579910063	0,4149977559	0,1570067496	-0,055385992
Malaysia	1,0272589	3	0.5056424	0,6499665597	0,4149977559	0,2349688038	-0,055385992
Mali	-0,15952334	59	-0.14037804	0,392396598	0,4149977559	0,02260115784	-0,055385992
Mauritania	-1,2828137	2	-1.3229605	0,1486064189	0,4149977559	0,266391337	-0,055385992
Mauritius	-0,32358736	-3	0.0527065	0,3567894227	0,4149977559	0,0582083332	-0,055385992
Mexico	1,2805245	2	0.4957584	0,7049333503	0,4149977559	0,2899355944	-0,055385992
Moldova	-0,28083667	6	0.20100772	0,366067699	0,4149977559	0,04893005686	-0,055385992
Mongolia	-1,4302332	-7	-1.2532498	0,1166116403	0,4149977559	0,2983861156	-0,055385992
Morocco	-0,5434234	13	-0.013696644	0,3090779231	0,4149977559	0,1059198328	-0,055385992
Mozambique	-1,4115819	-3	-1.2131895	0,120659573	0,4149977559	0,2943381829	-0,055385992
Myanmar	-1,057649	4	-0.2095104	0,1974744093	0,4149977559	0,2175233466	-0,055385992
Namibia	-0,80641705	-26	-0.60606915	0,2519998324	0,4149977559	0,1629979235	-0,055385992
Nepal	-0,20404382	4	0.70525175	0,3827342203	0,4149977559	0,0322635356	-0,055385992
Netherlands	1,1492636	2	0.40475693	0,6764455082	0,4149977559	0,2614477524	-0,055385992
New Zealand	-0,20921977	-3	0.086695425	0,3816108725	0,4149977559	0,03338688342	-0,055385992
Nicaragua	-0,9623602	4	-0.5188988	0,2181551473	0,4149977559	0,1968426086	-0,055385992
Niger	-1,0446974	-17	-0.9372824	0,2002853236	0,4149977559	0,2147124323	-0,055385992
Nigeria	-1,6503462	1	-1.2517031	0,06884003147	0,4149977559	0,3461577244	-0,055385992
North Macedonia	0,20202598	11	0.0067979023	0,4708644427	0,4149977559	0,05586668684	-0,055385992
Norway	0,20299245	-3	-0.47781467	0,4710741978	0,4149977559	0,05607644195	-0,055385992

Oman	-0,1570626	28	-0.7083607	0,3929306579	0,4149977559	0,02206709802	-0,055385992
Pakistan	-0,6383622	7	0.38372874	0,2884731463	0,4149977559	0,1265246095	-0,055385992
Panama	-0,80313754	-74	-0.6460142	0,2527115916	0,4149977559	0,1622861642	-0,055385992
Papua New Guinea	-1,5761398	-2	-1.3008821	0,08494520979	0,4149977559	0,3300525461	-0,055385992
Paraguay	-0,512451	5	-0.55474085	0,3157999312	0,4149977559	0,09919782468	-0,055385992
Peru	-0,981746	-4	-0.2975241	0,2139478045	0,4149977559	0,2010499514	-0,055385992
Philippines	0,84959435	-3	0.1214534	0,6114076314	0,4149977559	0,1964098755	-0,055385992
Poland	0,7687174	-3	1.6059079	0,5938547289	0,4149977559	0,178856973	-0,055385992
Portugal	0,54139787	6	2.25903	0,544519071	0,4149977559	0,1295213151	-0,055385992
Qatar	-0,3058881	-5	-1.100403	0,360630732	0,4149977559	0,05436702385	-0,055385992
Republic of the Congo	-1,7407382	-42	-1.293808	0,04922205676	0,4149977559	0,3657756991	-0,055385992
Romania	1,0878421	-2	0.9009752	0,6631150649	0,4149977559	0,248117309	-0,055385992
Russia	-0,52884287	-29	-0.19877003	0,3122423676	0,4149977559	0,1027553883	-0,055385992
Rwanda	-0,9765066	-6	-1.0017539	0,215084923	0,4149977559	0,1999128329	-0,055385992
Saudi Arabia	0,048670474	-12	-0.94051033	0,4375813597	0,4149977559	0,02258360384	-0,055385992
Senegal	-0,7167557	6	-0.4378559	0,2714592325	0,4149977559	0,1435385234	-0,055385992
Serbia	0,53190655	2	1.4341729	0,5424591489	0,4149977559	0,127461393	-0,055385992
Singapore	2,5184836	2	0.41764992	0,9736103385	0,4149977559	0,5586125826	-0,055385992
Slovakia	1,3000215	-1	0.84203476	0,7091648271	0,4149977559	0,2941670712	-0,055385992
Slovenia	1,7812058	3	0.2535553	0,8135973148	0,4149977559	0,3985995589	-0,055385992
South Africa	-0,31268108	-9	0.98623323	0,3591564366	0,4149977559	0,05584131925	-0,055385992
South Korea	2,325728	-1	0.44753498	0,9317761664	0,4149977559	0,5167784105	-0,055385992
Spain	0,5657452	4	2.6769834	0,5498032256	0,4149977559	0,1348054697	-0,055385992
Sri Lanka	-0,30604404	7	0.6480541	0,360596888	0,4149977559	0,05440086785	-0,055385992
Sudan	-1,4396218	-4	-1.3471712	0,1145740118	0,4149977559	0,3004237441	-0,055385992
Sweden	1,7274193	-1	0.10930616	0,8019239123	0,4149977559	0,3869261564	-0,055385992
Switzerland	2,6400769	1	0.19843623	1	0,4149977559	0,5850022441	-0,055385992
Taiwan	2,2749124	1	0.69027156	0,9207475448	0,4149977559	0,505749789	-0,055385992
Tajikistan	-1,04592	7	-0.9803176	0,20001998	0,4149977559	0,2149777759	-0,055385992
Tanzania	-0,93117267	-51	0.7000767	0,2249238456	0,4149977559	0,1900739103	-0,055385992
Thailand	0,7417707	0	1.2941377	0,5880064273	0,4149977559	0,1730086714	-0,055385992
Togo	-0,88113654	3	-0.5780052	0,235783297	0,4149977559	0,1792144589	-0,055385992
Trinidad and Tobago	0,18639122	6	-0.7762069	0,4674711964	0,4149977559	0,05247344047	-0,055385992
Tunisia	0,21622078	4	0.8769213	0,4739451714	0,4149977559	0,05894741553	-0,055385992

Turkiye	0,43853822	7	2.7207508	0,5221952147	0,4149977559	0,1071974588	-0,055385992
Turkmenistan	-1,0578727	-13	-1.3089592	0,1974258592	0,4149977559	0,2175718967	-0,055385992
Uganda	-0,6434279	5	0.4451431	0,2873737263	0,4149977559	0,1276240296	-0,055385992
Ukraine	-0,055385992	-6	0.494379	0,4149977559	0,4149977559	0	-0,055385992
United Arab Emirates	0,48591202	8	0.17855419	0,5324768548	0,4149977559	0,1174790989	-0,055385992
United Kingdom	1,8733771	6	0.23262629	0,8336014549	0,4149977559	0,418603699	-0,055385992
United States of America	1,5140067	1	-0.07555505	0,755606506	0,4149977559	0,3406087501	-0,055385992
Uruguay	-0,19627912	11	-0.09535713	0,3844194102	0,4149977559	0,03057834567	-0,055385992
Uzbekistan	-0,3251347	25	0.74745226	0,3564536001	0,4149977559	0,05854415581	-0,055385992
Venezuela	-1,345197	2	-1.2855804	0,135067234	0,4149977559	0,2799305219	-0,055385992
Vietnam	0,19557656	5	0.596128	0,4694647109	0,4149977559	0,05446695502	-0,055385992
Yemen	-0,06828114	75	-0.3778311	0,4121990935	0,4149977559	0,002798662352	-0,055385992
Zambia	-0,67698324	-22	-0.71440685	0,280091137	0,4149977559	0,1349066189	-0,055385992
Zimbabwe	-1,0580236	-16	-1.068014	0,197393109	0,4149977559	0,2176046469	-0,055385992

Динаміка експорту України до Польщі, вартість, тис. дол. США
(побудовано за матеріалами [5])

Товарна група	2020	2021	2022	2023	2024
72 чорні метали	376 756,7	1 391 325,0	1 257 355,8	1 064 148,1	752 023,0
15 жири та олії тваринного або рослинного походження	275 417,5	394 954,8	788 120,1	616 745,5	646 451,8
26 руди, шлаки і зола	376 334,4	555 902,7	499 384,2	355 950,4	503 692,0
85 електричні машини	392 466,3	395 334,9	362 899,2	222 754,6	382 732,0
44 деревина і вироби з деревини	234 156,5	341 328,3	365 817,5	283 854,6	301 048,1
23 залишки і відходи харчової промисловості	152 980,2	193 710,4	259 403,7	387 766,5	285 333,1
94 меблі	6 079,9	10 316,5	281 375,2	224 819,7	270 817,4
73 вироби з чорних металів	87 708,6	152 484,5	151 257,4	129 443,1	135 051,8
84 реактори ядерні, котли, машини	83 696,1	108 352,0	145 336,3	107 507,4	116 959,8
20 продукти переробки овочів	37 499,9	31 028,8	55 142,4	40 092,4	85 566,0
25 сіль; сірка; землі та каміння	29 487,5	45 190,4	43 960,7	38 954,1	81 605,7
12 насіння і плоди олійних рослин	52 887,2	66 908,0	476 364,7	141 947,2	77 032,9
08 їстівні плоди та горіхи	57 686,1	109 647,8	107 856,8	61 522,7	71 555,7
39 пластмаси, полімерні матеріали	46 545,6	109 173,3	65 848,0	48 492,0	57 782,2
48 папір та картон	25 855,5	52 329,7	48 938,0	45 207,9	56 419,8
04 молоко та молочні продукти, яйця птиці; натуральний мед	38 557,7	44 137,9	89 871,7	48 670,8	52 506,6
28 продукти неорганічної хімії	26 981,7	43 807,6	33 107,1	20 992,2	45 587,4
70 скло та вироби із скла	46 915,0	42 990,4	38 184,9	44 373,6	43 333,5
19 готові продукти із зерна	10 942,9	15 043,1	19 453,5	35 288,5	42 592,2
17 цукор і кондитерські вироби з цукру	20 092,3	20 856,1	44 634,8	60 021,4	41 964,6
62 одяг та додаткові речі до одягу, текстильні	25 751,6	30 791,3	31 049,2	36 778,9	40 968,6
41 шкури	49 036,9	47 911,2	27 812,8	19 315,5	40 799,0
69 керамічні вироби	24 800,9	35 105,8	21 717,3	25 526,1	34 871,3
64 взуття	32 387,1	44 927,8	41 944,8	14 798,8	34 406,8
76 алюміній і вироби з нього	36 833,6	50 424,6	34 306,9	32 020,7	31 782,7
Різне			620,7	3 482,0	28 574,8
22 алкогольні і безалкогольні напої та оцет	21 519,7	20 848,7	20 320,7	24 859,2	27 105,8
14 рослинні матеріали для виготовлення	39 310,3	15 037,7	29 704,4	42 225,0	26 579,3
21 різні харчові продукти	6 877,0	8 222,7	10 160,4	23 308,3	24 861,1
83 інші вироби з недорогоцінних металів	16 474,2	26 138,7	29 755,2	36 463,0	24 585,1
35 білкові речовини	20 518,7	27 890,2	49 065,3	23 887,2	24 348,2
63 інші готові текстильні вироби	15 566,6	22 554,9	16 459,2	11 424,6	18 965,9
10 зернові культури	5 320,4	16 892,0	639 251,4	204 197,6	18 775,1

18 какао та продукти з нього	9 965,0	9 075,5	5 393,4	8 473,0	18 131,3
27 палива мінеральні; нафта і продукти її перегонки	91 878,2	86 675,6	215 569,3	14 144,2	16 671,3
61 одяг та додаткові речі до одягу, трикотажні	12 002,7	16 149,1	16 514,8	9 641,2	16 228,8
68 вироби з каменю, гіпсу, цементу	12 375,0	16 865,7	15 948,3	16 370,4	15 478,1
96 різні готові вироби	1,0	25,1	17 324,1	11 034,6	14 502,0
74 мідь і вироби з неї	1 891,8	6 698,0	18 545,5	21 425,7	13 638,8
11 продукція борошномельно-круп'яної промисловості	7 393,2	6 619,3	21 981,6	26 487,0	13 273,3
95 іграшки	26 260,2	24 016,0	11 659,8	12 196,1	12 179,9
90 прилади та апарати оптичні, фотографічні	4 954,1	8 566,2	14 949,1	9 813,4	11 854,3
86 залізничні локомотиви	5 455,8	4 636,1	5 137,0	5 790,4	11 815,1
33 ефірні олії	13 794,6	20 127,4	16 144,5	9 763,7	11 520,6
42 вироби із шкіри	11 858,4	13 069,6	7 538,2	4 296,9	11 241,4
82 інструменти, ножові вироби	4 111,9	7 263,1	9 224,8	10 590,1	10 855,6
40 каучук, гума	6 277,6	16 038,8	7 469,8	7 053,5	9 205,4
87 засоби наземного транспорту крім залізничного	8 175,5	12 145,9	13 450,0	9 953,2	8 966,8
56 вата	11 291,8	12 105,9	9 374,8	6 641,8	8 695,6
30 фармацевтична продукція	2 474,8	3 405,5	4 362,1	6 767,8	7 887,2
78 свинець і вироби з нього	4 733,9	9 841,0	3 462,2	10 257,4	7 723,9
34 мило, поверхнево-активні органічні речовини	4 080,5	3 466,9	4 565,5	6 510,6	7 303,4
38 різноманітна хімічна продукція	6 433,3	11 539,7	12 758,2	9 318,6	6 898,3
07 овочі	15 467,5	15 103,0	16 068,8	12 017,6	6 421,1
32 екстракти дубильні	4 970,6	8 458,1	13 749,9	7 239,2	5 867,9
05 інші продукти тваринного походження	3 186,1	5 932,2	6 612,1	5 150,5	5 862,7
03 риба і ракоподібні	194,7	502,2	780,3	1 807,7	3 312,5
49 друкована продукція	536,9	303,3	1 770,9	3 060,5	2 811,4
09 кава, чай	1 195,6	1 760,3	1 970,4	2 618,7	2 605,7
89 судна	2 780,9	3 779,6	3 156,3	2 073,7	2 317,2
29 органічні хімічні сполуки	25 851,1	34 030,3	16 647,2	5 364,6	2 250,9
55 синтетичні або штучні	5 139,1	6 075,9	3 265,1	1 507,3	2 116,3
46 вироби із соломи	851,2	1 940,8	1 628,5	973,2	1 271,4
88 літальні апарати	1 085,7	1 050,1	2 895,5	1 383,6	1 182,2
59 текстильні матеріали	898,8	1 122,4	1 393,1	552,9	1 168,7
54 нитки синтетичні або штучні	1 370,8	1 802,2	2 262,4	1 142,3	1 148,3
58 спеціальні тканини	248,2	341,7	892,9	850,2	975,5
65 головні убори	284,2	309,3	9 504,0	537,7	949,2
57 килими	1 763,5	1 755,8	1 370,2	1 161,5	916,2
97 твори мистецтва	51,6	24,7	6,7	12,9	749,8
16 продукти з м'яса, риби	0,4	50,8	178,0	448,3	748,1
43 натуральне та штучне хутро	14 356,1	1 637,7	948,9	300,3	745,6

71 перли природні або культивовані, дорогоцінне або напівдорогоцінне каміння	939,6	717,3	575,6	732,7	694,4
13 шелак природний	119,6	301,1	537,0	543,1	584,0
06 живі дерева та інші рослини	1 581,3	3 410,3	1 999,3	1 587,0	502,3
66 парасольки	271,0	550,3	348,9	186,9	406,5
02 м'ясо та їстівні субпродукти	122,5	1 002,7	27 064,7	7 606,1	364,0
24 тютюн і промислові замітники тютюну	454,6	16,3	140,2	27,9	347,2
60 трикотажні полотна	55,9	473,6	403,2	248,4	298,5
80 олово і вироби з нього	-	248,5	347,4	12,8	264,9
01 живі тварини	361,5	433,5	596,2	441,8	262,2
36 порох і вибухові речовини	30,1	109,6	404,6	274,5	196,4
31 добрива	4 581,7	11 695,9	6 939,5	1 735,3	192,2
81 інші недорогоцінні метали	294,2	984,6	8 983,5	94,4	149,4
52 бавовна	75,2	125,3	705,6	122,9	131,9
53 інші текстильні волокна	1,2	8,4	58,7	40,4	105,3
93 зброя, боєприпаси; їх частини та приладдя	263 609,1	359 744,5	14,5	0,4	89,5
75 нікель і вироби з нього	10,9	23,4	17,0	53,1	84,3
37 фотографічні або кінематографічні товари	14,1	8,2	82,2	15,3	24,8
91 годинники	7,5	18,3	53,7	40,1	17,2
67 оброблені пір'я та пух	0,0	0,3	10,1	26,1	13,3
51 вовна	149,8	62,2	34,1	6,0	7,2
45 корок та вироби з нього	8,9	6,4	0,2	14,6	1,6
92 музичні інструменти	-	6,7	77,3	3,2	1,2
47 маса з деревини	20,8	16,2	-	1,5	1,0
79 цинк і вироби з нього	-	245,6	592,0	0,1	0,4
50 шовк	0,4	-	-	0,1	-
98 Товари, придбані в портах	886,0	1 325,4	85,2	-	-

Динаміка імпорту з Польщі до України, вартість, тис. дол. США
(побудовано за матеріалами [5])

Товарна група	2020	2021	2022	2023	2024
27 палива мінеральні; нафта і продукти її перегонки	190 745,3	236 003,1	1 144 247,8	1 340 682,7	1 436 330,6
87 засоби наземного транспорту крім залізничного	375 631,4	516 686,0	469 631,0	641 165,7	573 317,3
39 пластмаси, полімерні матеріали	342 807,1	449 012,7	392 473,5	459 627,6	480 464,2
84 реактори ядерні, котли, машини	358 716,6	420 193,9	285 608,9	399 853,9	455 762,4
Різне	12 667,0	6 059,5	239 588,8	307 340,1	396 288,1
85 електричні машини	327 907,7	343 458,1	261 658,0	286 400,7	370 886,5
31 добрива	101 685,1	234 255,9	251 557,4	354 710,3	281 019,9
72 чорні метали	104 321,9	116 283,4	99 702,3	142 206,1	188 680,5
73 вироби з чорних металів	122 826,5	145 169,8	92 691,9	126 872,1	155 061,8
33 ефірні олії	114 294,0	104 934,6	82 601,4	134 315,1	151 490,8
48 папір та картон	104 249,2	121 852,9	99 662,9	110 029,4	129 183,5
88 літальні апарати	308,4	484,6	11 545,7	43 463,0	115 815,0
04 молоко та молочні продукти, яйця птиці; натуральний мед	132 622,7	132 227,8	108 479,2	107 257,3	112 214,4
34 мило, поверхнево-активні органічні речовини	100 609,4	112 871,3	113 033,1	104 962,6	105 033,7
23 залишки і відходи харчової промисловості	93 623,8	100 744,0	90 622,1	112 422,7	100 551,7
32 екстракти дубильні	77 509,6	97 809,8	61 377,7	90 280,7	95 751,9
21 різні харчові продукти	72 542,6	68 266,6	63 439,4	77 158,6	90 857,5
19 готові продукти із зерна	77 452,7	89 500,8	75 065,2	81 433,6	84 208,0
40 каучук, гума	74 211,5	103 904,3	107 790,8	96 734,3	81 513,1
83 інші вироби з недорогоцінних металів	58 843,3	75 235,1	43 706,8	63 098,9	75 835,4
44 деревина і вироби з деревини	50 629,4	69 765,2	52 455,6	65 619,1	72 928,3
76 алюміній і вироби з нього	45 151,0	67 501,2	55 765,3	62 611,7	69 954,8
30 фармацевтична продукція	65 288,8	76 412,0	56 934,2	56 742,5	69 681,7
18 какао та продукти з нього	64 021,4	68 535,8	44 470,8	61 451,4	68 921,8
38 різноманітна хімічна продукція	37 078,7	48 931,1	52 768,3	74 964,5	68 893,4
22 алкогольні і безалкогольні напої та оцет	25 817,6	32 067,6	59 838,4	58 248,8	62 663,8
70 скло та вироби із скла	20 668,0	25 709,2	48 914,2	62 351,2	55 368,0
20 продукти переробки овочів	32 497,7	40 379,3	52 251,4	77 051,1	54 881,0
07 овочі	36 064,8	45 016,1	92 503,4	71 526,8	53 170,7
24 тютюн і промислові замітники тютюну	1 109,7	1 865,2	15 018,6	45 891,1	52 922,9
28 продукти неорганічної хімії	29 944,9	36 054,1	42 129,1	55 943,1	52 912,7

09 кава, чай	39 268,7	35 600,8	48 422,6	40 773,8	51 399,2
90 прилади та апарати оптичні, фотографічні	42 135,9	44 846,6	29 665,7	38 542,6	50 924,9
94 меблі	46 826,0	52 722,2	35 939,5	40 153,1	50 554,3
68 вироби з каменю, гіпсу, цементу	33 353,5	41 060,3	34 464,2	50 897,8	49 343,6
96 різні готові вироби	94 772,5	77 642,2	47 439,0	50 193,1	46 834,1
69 керамічні вироби	58 580,2	63 941,6	44 141,8	56 316,7	45 333,0
41 шкіри	68 217,7	60 030,2	34 792,8	41 851,1	43 427,4
29 органічні хімічні сполуки	20 090,7	30 900,7	44 329,2	35 981,2	38 532,1
02 м'ясо та їстівні субпродукти	67 756,9	79 346,5	75 373,4	42 801,0	32 066,5
56 вата	35 858,9	36 380,5	27 640,4	29 372,4	31 513,3
82 інструменти, ножові вироби	31 032,8	34 465,3	23 674,3	30 143,2	28 296,5
63 інші готові текстильні вироби	58 924,0	40 069,7	28 216,3	29 942,1	24 113,4
25 сіль; сірка; землі та каміння	7 420,9	8 454,0	39 891,0	32 674,7	23 423,2
98 Товари, придбані в портах	13 576,0	16 572,7	32 168,1	24 421,8	22 977,0
17 цукор і кондитерські вироби з цукру	16 567,9	34 083,3	12 321,9	21 732,2	21 742,8
97 твори мистецтва	70,4	116,0	95,0	93,1	21 137,0
59 текстильні матеріали	29 057,3	26 972,1	18 154,3	17 715,8	21 000,1
47 маса з деревини	22 049,3	41 912,9	14 811,6	14 708,6	20 484,0
74 мідь і вироби з неї	24 891,2	43 137,8	6 878,8	21 942,6	20 010,6
16 продукти з м'яса, риби	11 982,2	12 728,0	23 042,9	18 115,1	18 621,3
01 живі тварини	22 420,5	15 544,9	10 722,1	13 967,4	17 567,1
81 інші недорогоцінні метали	6 909,9	9 052,9	9 642,7	11 570,0	12 373,2
35 білкові речовини	11 724,9	12 143,0	9 559,2	13 040,1	12 138,3
79 цинк і вироби з нього	3 908,5	5 511,3	3 580,3	8 815,5	11 766,3
36 порох і вибухові речовини	658,9	709,1	586,8	3 295,2	11 388,9
15 жири та олії тваринного або рослинного походження	7 605,1	10 452,6	6 748,6	8 367,3	9 929,8
08 їстівні плоди та горіхи	14 555,2	13 183,5	5 561,6	11 436,3	9 786,5
60 трикотажні полотна	7 313,0	8 574,4	6 669,9	8 613,9	8 350,1
42 вироби із шкіри	4 490,0	22 634,7	18 026,4	11 755,8	7 758,8
86 залізничні локомотиви	8 471,9	22 070,1	5 501,8	5 067,5	6 478,3
61 одяг та додаткові речі до одягу, трикотажні	5 890,5	3 866,8	3 783,0	6 365,9	6 455,6
64 взуття	7 999,8	7 161,8	6 498,3	7 248,2	5 319,9
58 спеціальні тканини	8 849,1	9 081,4	5 646,2	6 721,2	5 267,6
62 одяг та додаткові речі до одягу, текстильні	6 444,2	5 418,0	58 917,1	5 878,4	4 596,9
95 іграшки	5 086,2	7 009,5	3 746,1	4 442,7	4 590,5
06 живі дерева та інші рослини	3 547,3	4 656,4	1 536,4	3 175,3	3 790,3
54 нитки синтетичні або штучні	6 537,7	4 374,8	3 371,6	3 613,9	3 432,5
05 інші продукти тваринного походження	2 364,2	3 919,1	2 434,1	2 805,5	2 944,0
49 друкована продукція	3 949,9	3 681,8	2 224,1	2 230,8	2 820,0
11 продукція борошномельно-круп'яної промисловості	1 232,7	2 588,4	2 948,0	2 295,1	2 299,1

12 насіння і плоди олійних рослин	4 990,1	2 643,9	13 491,8	9 901,9	2 071,9
55 синтетичні або штучні	6 362,1	3 363,9	1 370,0	1 933,7	2 017,4
93 зброя, боєприпаси; їх частини та приладдя			618,3	1 628,4	1 162,2
80 олово і вироби з нього	474,0	267,8	208,8	513,0	1 045,8
53 інші текстильні волокна	161,2	81,0	133,5	49,7	1 038,3
78 свинець і вироби з нього	168,7	141,4	435,2	113,8	1 035,0
03 риба і ракоподібні	1 658,1	917,0	1 561,0	1 661,3	990,0
37 фотографічні або кінематографічні товари	824,2	408,9	715,3	1 379,9	900,8
52 бавовна	3 480,4	3 020,2	1 901,0	1 826,3	896,2
45 корок та вироби з нього	1 334,6	1 407,2	1 195,5	2 108,9	551,9
57 килими	846,9	1 365,2	360,8	592,2	440,6
89 судна	2 293,0	4 382,6	1 279,6	36,5	413,9
51 вовна	412,5	768,6	1 120,5	748,4	410,9
10 зернові культури	943,9	349,0	2 253,7	2 055,2	406,4
65 головні убори	478,7	674,1	6 956,4	645,2	395,4
26 руди, шлаки і зола	3,4	115,6	3,3	13,4	213,5
71 перли природні або культивовані, дорогоцінне або напівдорогоцінне каміння	526,7	436,0	173,4	198,1	136,7
13 шелак природний	208,4	350,9	252,6	173,3	135,9
75 нікель і вироби з нього	232,5	1 346,6	136,6	180,9	114,4
67 оброблені пір'я та пух	218,3	95,5	57,8	82,9	109,9
43 натуральне та штучне хутро	95,9	120,3	77,7	48,3	63,0
46 вироби із соломи	132,9	196,4	70,7	146,6	57,0
91 годинники	63,4	37,2	36,7	42,5	50,4
66 парасольки	730,8	104,7	244,1	21,3	24,4
50 шовк	15,0	75,3	0,8	10,5	16,9
92 музичні інструменти	15,9	18,9	2,5	8,4	6,2
14 рослинні матеріали для виготовлення	0,0	2,9	6,6	143,7	0,5